

FOLK OG LAND

NR. 13/14 — 17. ARGANG

LØRDAG 29. JUNI 1968

LØSSALG KR. 2.50

Løberg og «historieforfalskningen»

Injuriesaken henvist til hovedforhandling 22. oktober etter et forberedende rettsmøte 10. juni.

1. akt i den med stor interesse imøtesette injuriersak som Hans S. Jacobsen har anlagt mot stortingsmann Sverre Løberg foregikk i Oslo Byrett mandag 10. juni — forberedende hovedforhandling til avklaring av Løbergs bevisførsel. Selve hovedforhandlingene er berammet til 22. oktober, og det er avsatt 2 uker til saken. Retten består av dommer Hougen og 2 husmødre, og prosessfullmektigen er for Løberg h.r.advokat Knut Blom (som nylig ble oppnevnt til høyesterettsdommer, men som muligens kan føre saken, om han til da ikke har tiltrådt sin nye stilling) og for Jacobsen h.r.advokat Albert Wiesener.

Sakens bakgrunn vil være kjent. Løberg har i forskjellige foredrag og artikler gått voldsomt til angrep på Ralph Hewins' bok «Quisling — profet uten ære» hvis norske oversettelse Jacobsen ifølge forordet «har kontrollert og står for». Herunder har Løberg etter ikke imøtegått referat bl.a. uttalt at «Jacobsen bør frivillig underkaste seg psykiatrisk observasjon. Hvis ikke spesialistene kommer til at han har manglende sjelsevner, er han en av de største forfalskere og forfuskere av denne del av Norges historie som eksisterer».

Likeledes har Løberg i Studentersamfunnet i Trondheim ifølge Adresseavisens og Dagbladets referat antydnet at Hewins og/eller Jacobsen har gjort seg skyldig i majestetsforbrytelse. Men da Jacobsen i Dagbladet ba om opplysning om det var den norske eller svenske konge Løberg sikket til — og likeså tilbød herr Løberg mannjevning i manglende eller foreliggende sjelsevner, unnlot Løberg noe tvert i sitt svar å gå inn på dette, men nærmest henstilte til Jacobsen å gå til injuriersak. Hvilket Jacobsen så gjorde. Etter forgjeves forlikradsbehandling ble stevning mot Løberg tatt ut 29. august ifjor. Besvarelse av prosessskrift har flere ganger vært søkt utsettelse på fra Løbergs side, slik at Wiesener tilslutt i prosessskrift 6. februar i år anmodet om at saken måtte bli tatt opp i forberedende hovedforhandling. Hvilket altså nå fant sted.

Det psykiatriske og mentale er kommet i bakgrunnen, etter at Løberg av slo mannjevningen — det er jo

gått noen år siden Knut Hamsun ble påført «varig svekkede sjelsevner». Bortsett fra at Jacobsen, som under okkupasjonen ble fra-beordret Den norske Legion og tilsatt som fylkesmann i Østfold, i konklusjonen i dommen etter okkupasjonen ble karakterisert som en dyktig og modig fylkesmann, foreligger andre data til belysning av hans mentale kapasitet. En interessant som gjennomgikk en tiårsperiode av Rettstidende — hvori inntas resultatet av norske embetseksamener i Jus og Sosialøkonomi — har konstatert at ingen har overgått Jacobsens resultat i sosialøkonomi i nevnte tids-avsnitt. Løberg, som heller ikke er noen dum kar, har vel funnet det fornuftig å ro seg litt tilbake her.

Injuritanten — som går lett over den subjektive side av saken, som ligger i begrepet forfalskning, d. e. bevisst usannhet — og som såvidt mulig søker å identifisere Jacobsen med Hewins hvor det gjelder ansvaret for bokens innhold, har

så i prosessskrift 9. mars i år anført 11 punkter for sin bevisførsel. Skulle Jacobsen ha funnet at vedkommende steder er riktige, vil de, sier injurianten ved advokat Blom, gi støtte for Løbergs antydning om individuelle psykiske unnskyldningsgrunner. Rettsmøtet 10. juni ga en eiendommelig belysning av denne noe bombastiske deklarasjon, hvilket vil framgå av etterfølgende referat.

Dette forberedende rettsmøte til avklaring av bevislighetene fra Løbergs side ble avvirket på 3—4 timer. Løberg selv tok ikke til ordet, som han overlot til sin prosessfullmektig.

Rent generelt dreiet saken seg først om i hvilken utstrekning Jacobsen kunne være ansvarlig for Hewins' bok, i forbindelse med belysning av bokens forhistorie. Det ble forklart hvordan Jacobsen kom i kontakt med Hewins ved at han hadde skrevet til ham om en del faktiske — mindre vesentlige — feil, da han så at boken også skulle komme ut i Amerika (korreksjoner som forøvrig kom for sent til den amerikanske utgave).

Dette utviklet seg dit hen at Jacobsen tilslutt erklærte at han skulle sørge for at det kom ut en norsk utgave av boken, etter alt det som hadde foregått av trusler om injuriersak, møte hos den norske justisminister av ledere av det norske rettsoppgjør og sjefredaktører av hovedstadsaviser, stortings-sjikanering endog frø prestehold. Det norske forlag Hewins hadde kontrakt

(Forts. s. 14.)

Fhv. rektor Christian B. Waage:

Historie og historier, hr. Petter

I Ullern Avis nr. 12 i år er en Petter Riiser ute og skriver hva han kaller Ullern Høyere skoles historie. Formålet med hans historie er å sjikanere skolens rektor under okkupasjonen. Dens innhold består hovedsakelig av slarv og sladder, usannheter og halvsannheter. Hvem Petter er vet jeg ikke; formodentlig gymnasiast. — Hans skrivemåte vitner om en omtrentlighet og ond agresivitet, som dog ikke er vanlig blant gymnasiaster. Tenker herr Petter på karriere i matnyttig «historie» skrivning?

Rundt om i vårt land, ikke minst i skolene, møter man personer som fremdeles har det travelt med å fortelle verden hvilke pokkers tapre og gode nordmenn de var. — Og hvor fæle «nazistene» var. Disse tapre legendefortellere var ikke alltid like kjekke og krigsheltmodige dengang som de er idag. Jeg har en mistanke om at en av disse helter er Petters kilde.

Bortsett fra et par stykker som ved sitt fåvet kom opp i vanskeligheter, og som jeg hadde ikke ringe strev med å få ut av disse vanskeligheter, arbeidet lærerpersonalet ved Ullern skole til min tilfredshet. Og sammenlignet med mange skoler omkring i landet var de disiplinære forhold ved Ullern skole stort sett tilfredsstillende. Et par episoder med en 1. klasse — barn i 14—15 års alderen er lett å påvirke — tåler ikke sammenlignes med de disiplinære utskielser som har forekommet ved skolen etter okkupasjonen. Det var bare det at de var tåpelige og farlige for barna, foreldrene, lærerne og skolen — uten noen betydning for krigens varighet og utfall. Ullern skole vokste i min rektortid — såvidt jeg husker — med hele 5 klasser.

«Nazirektoren Christian Bartmann Waage var ikke kapabel for en slik stilling», forteller historieskriveren Petter. Jeg hadde nær sagt selvfølgelig ikke.

Nu vil jeg ikke gi meg til å trette med Petter om kvalifikasjoner og slikt. I stedet skal jeg hitsette et ut-

drag av mine attester fra de siste 13 år av min lektortid i den høyere skole før jeg tiltrådte som rektor ved Ullern skole.

Den kjente skolemann og lærebokforfatter, stortingsrepresentant og i 28 år ordfører i Sandefjord, O. A. Hoffstad, skriver:

«Herr Waage er en meget fremragende lærer, en av de dyktigste Sandefjords skole noen sinde har hatt. Han underviser greit, klart og konsist, og på en sådan måte at elevene alltid følger hans undervisning med oppmerksomhet og interesse. I hans timer hersker derfor også en udmerket disiplin.

Selv omfatter han skolen med stor interesse og dens elever med forståelse og kjærlighet. Elevene er derfor glad i ham, og hans medlærere setter stor pris på ham som kollega.

Det vilde bli et meget stort tap for Sandefjords skole om han skulde søke seg annetsteds hen.»

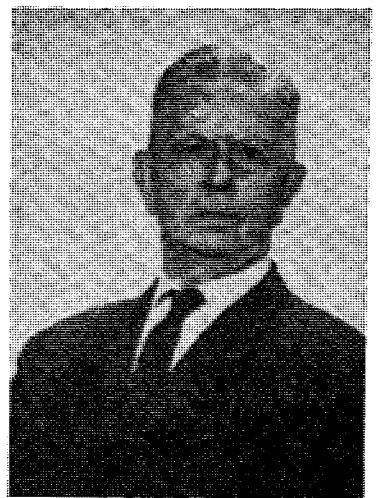
Sandefjord,
den 23. mars 1935
sign.

Etter 8 års tjenestetid ved Sandefjord skole ble jeg fra skoleårets begynnelse 1935 ansatt ved Vahl skole, Oslo.

Da rektor Lie-Nilsen ved Ullern skole falt for aldersgrensen i 1940, overtok jeg rektorstillingen i slutten av september samme år.

Rektor ved Vahl skole, Reidar Aas, uttaler i sin attest:

(Forts. s. 15)

Christian B. Waage

Oslo 7
 Furuabban 11 - F
 Fru Aase Stenroed

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELDOM, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

Løberg, Oslopressen og de 11 punkter

Det er ganske interessant å legge merke til hvorledes dagspressen, og spesielt da Oslopressen, alltid synes å opptre som en slags part i enhver sak som angår tidligere NS-folk og kritikken som rettes mot den politiske forfølgelse etter verdenskrigen. Slik er det da også stort sett i den injuriersak som Hans S. Jacobsen har reist mot stortingsmann Sverre Løberg. Vi bringer referat fra det forberedende rettsmøte på annet sted i dagens avis, og vi antar at det vil bli lest med stor interesse.

Og interessen blir naturligvis ikke mindre siden etpar osloaviser med DAGBLADET i spissen har gitt et besynderlig referat av det som foregikk i rettsmøtet. Jacobsen ble således tillagt en rekke uttalelser som lå så langt på siden av det han virkelig sa — og hensikten var tydelig nok — at hans prosessfullmektig høyesterettsadvokat Wiesener måtte ta til motmæle mot referatet.

I DAGBLADET's spor travet en avis vi ellers har hatt en viss tiltro til etter at den skiftet ledelse: MORGENPOSTEN. Hva hensikten kan være forstår vi ikke riktig, men det er mulig at det hele skyldes en uomskolert journalist fra de gamle dage da bladet ble dømt for injurier mot FORBUNDETS formann.

Denne gang kan bladet berette — hva nå det kan ha med injuriersaken å gjøre — at de som står bak Store Bjørn forlag, der som kjent utgav den norske utgaven av Hewinsboken, er kretser som har tilknytning til FOLK OG LAND. Det er ikke korrekt, selvom det er forståelig at en av de uomskolerte i bladet gjerne vil avlevere et spark til gamle motstandere i injurieprosessen. FOLK OG LAND har ingen direkte tilknytning til forlaget. Det tidligere eller nuværende styre (enestyre) har heller ikke noe medlemskap i Forbundet etter hva vi har bragt i erfaring.

Det betyr naturligvis ikke at vi har vært uinteressert i at den oppsiktsvekkende boken til Hewins ble lest av et bredt norsk publikum. Og det har den da også blitt. Den engelske utgaven ble solgt i Norge i et så betydelig antall som ca. 1 000 eksemplarer og den norske utgaven, som nu er på det nærmeste utsolgt, ble trykket i et opplag på 7 000. Som sagt, vi har naturligvis også på dette område vært interessert i at sannheten kommer frem. Og for såvidt er vi også interessert i at en rekke av Løberg-Blom utsorterte punkter blir rettslig belyst. Vi regner da med at retten ikke vil bøye unnav for det press som allerede er begynt i og med referatene i oslopressen og som sikkerlig vil stige etter hvert som realitetsbehandlingen nærmer seg. Det er ellers heller ingen ubetinget heldig kombinasjon at saken for Løberg føres, eller iallfall ble innledet, av høyesterettsadvokat Knut Blom, som nettopp er utnevnt til høyesterettsdommer. Det er fare for at det kan stråle et blomsk høyesterettslig skjær ut over de rettsinstanser som får saken til behandling, iallfall vil mange føle en mistanke om at så skjer. Uten at retten selvsagt vil være seg det bevisst. En kan jo heller ikke se bort fra muligheten av at saken eventuelt av en av partene vil kunne bli forfulgt videre til høyere rett.

Når vi ellers er inne på løbergsaken, så vil vi gjerne si at er det noen av våre lesere som har noe spesielt å anføre, eller materiale å legge frem som hittil kanskje

Arne Bergsvik død

Idet bladet skal gå i presen får vi beskjed om at direktør Arne Bergsvik er avgått ved døden 76 år gammel. Med ham er en markant skikkelse innen norsk industri gått bort og også en uredde forkjemper gjennom mange og tunge år for sannhet og rett.

Det var Arne Bergsvik som var grunnleggeren av Kunstsilkefabrikken på Notodden og var dens driftige og dyktige leder som direktør helt til 9. mai 1945. Bedriften beskjeftiget da ca. 500 personer og leverte ca. 1 600 kg kunstsilkegarn pr. dag til tekstilindustrien. Men rent bortsett fra denne industrielle storinnsats var Bergsvik også en foregangsman på det sosiale område og klarte — også i okkupasjonstiden — å gjennomføre en rekke sosiale tiltak til fordel for bedriftens arbeidere og funksjonærer.

Når vi nevnte at datoen for hans fratreden som direktør var 9. mai 1945, så forstår naturligvis enhver bakgrunnen. Bergsvik hadde vært medlem av Nasjonal Samling og ble arrestert denne dag. Ved siden av medlemskapet var han — i kraft av den ubestridelige posisjon han hadde på Notodden — ordfører. For denne innsats ble han belønnet med en dom for «landssvik» på 4 års tvangsarbeide.

Under oppholdet i de nye konsentrasjonsleire fikk Bergsvik sin helse ødelagt i så sterk grad at han måtte løslates før tiden. Foruten sin helbred hadde han mistet sin stilling, sitt livsverk,

ikke er belyst, i forbindelse med de 11 punkter som Løberg vil ta opp som bevis for sin beskyldning om historieforfalskning, er vi i sannhetens og anstendighetens navn interessert i å motta det og eventuelt ta det inn i eller omtale det i vår avis.

Dansk aksjon mot historieforfalskningen i skolebøkene

Forbundet for Sosial Oppreisning har som kjent ved etpar anledninger rettet henvendelse til myndighetene om de høyst missvisende beretninger om okkupasjonstiden som finnes i våre skolebøker. Bl. a. utarbeidet avdøde rektor Voss en betenkning som ble tilstillet Kirke- og Undervisningsdepartementet og forskjellige skolemyndigheter, samt landets biskoper. Såvidt vi kan se har henvendelsene ikke ført til noesomhelst. Noe svar har en aldri fått og historieforfalskningen i skolene fortsetter som før.

Det er interessant å notere seg at en nu også har begynt å beskjeftige seg med spørsmålet om historieforfalskning i skolebøkene i Danmark. Sven Salicaths publikasjon FÆDRELANDET skriver i den forbindelse:

«Efter tyve års betenkning reiser det seg nu røster innenfor høyskole- og seminarlærekreter med ønsker om en mere saklig og tidssvarende behandling av stoffet vedrørende krigs- og besettelsesårene 1940—45.

I ganske særlig grad henviser man til den pøltfor kortfattede skildring av tiden under forhandlingspolitikken inntil 29. august 1943 i motsetning til den dramatiske skildring av den «heroiske» frihetskamp 1943—45.

Et slikt krav har antage-

hus og hjem og formue. Det er imidlertid karakteristisk for en mann som Bergsvik at han ikke gav opp. Uredd og energisk kastet han seg inn i kampen for å fjerne landssvikstemplet fra seg selv og fra alle andre hederlige NS-folk, som han sa i retten da det offentlige satte igang sin injuriersak mot ham og major Langeland etter at han hadde skrevet boken «We are no Criminals» — eller som den het på norsk «Vi er ingen forbrytere». Bare noen få av de mange anklager mot rettsvikets menn som Bergsvik reiste i sitt skrift ble mortifisert trass i den beste vilje fra rettens side dengang, og på basis av dette ble boken beslaglagt. Det var jo slik man vanligvis gjorde det når man skulle skaffe avveien ubehagelige avsløringer.

Direktør Bergsvik deltok også lenge interessert i Forbundets arbeide og han var til det siste en god venn av vårt blad. Meldingen om hans bortgang vil bli motatt med vemod av hans venner og meningsfeller.

lig reist seg fordi skoleelevne ganske enkelt ikke kan tro på skoleboksberetningene, i den grad strider de mot virkelighet og sannsynlighet og med opplysninger annet steds fra. Men det er jo en flau historie for skolemyndighetene at de først faller på å reise spørsmålet nu 23 år etter «rettsoppjøret» og på foranledning av elevene.

Det er Otto v. Bismarck som har sagt om uttrykket «historiens dom»: «Denne floskel har bare mening hvis man tenker seg historie-skriverne satt på tiltalebenken og dratt til ansvar for alle deres falske postulater, falske analogier, deres fordreielse av sannheten og falske profetier. Da vil historien selv felle sin dom, for verdenshistorien er verdensdomstolen, noen annen finnes ikke!»

Jo, Bismarck var en klok mann og forsto å uttrykke seg fyndig.»

KRISTNE VENNER

Har du lyst til å treffe gamle venner i et åpent miljø? — *Kristne Venner* møtes den første fredag hver måned i Colletsgate 43. Etter en tale er det bevertning og anledning til selskapeleg samvær.

Møtetid kl. 19.30.

Første møte over ferien blir 6. september.

I HELE JULI MÅNED holder kontorene i Kierschowgate 5 stengt og også utenom denne tid kan det nok bli noe uregelmessig på grunn av sykdom blant personalet. Imidlertid tar vi imot innbetalinger og abonnementsfornyelser som vanlig og håper vi riktig mange vil tenke på oss med en økonomisk håndrekning til dekning av de store økede omkostninger vi har fått.

Tidens ledende — —

(Forts. fra side 2)

Når så en norsk biskop i en bok han nylig har utgitt fremhever hvor takknemlig vi må være over all inspirasjon vi har mottatt fra og det lederskap vi gjennom tidene har hatt av jødene, så må vel dette sies å være en «sannhet» med modifikasjoner. Det er å anta at Vidkun Quisling var adskillig nærmere sannheten da han pekte på faren ved en dominerende jødisk innflytelse i vesterlandene.

Hugin.

FOR UNGDOMMEN

Red.: **Hallvard M. Paasche**

Men nye slekter fødest der korp og daude gol
og nye heimar reiser seg av gruset,
og borni spring på tun att og tindrar i sol
og nye bjørker syng sin song kring buset.

Arbeiderpartiet reaksjonært

Ved behandlingen av to grunnlovsforslag i Stortinget, ble begge forkastet ved stemmer fra sosialistenes og en av høyres representanter. Forslagene gjaldt henholdsvis adgang for Stortingets mindretall til å forlange rådgivende folkeavstemning innen avgrensede områder, samt å gi flertallet anledning til å oppløse nasjonalforsamlingen og utskrive nyvalg mellom de ordinære valgperioder. Forslagene ble behandlet hver for seg, men oppnådde ikke det nødvendige 2/3 flertall ved voteringen som Grunnloven forlanger.

Vi ser begge forslag som skritt i riktig retning for å modernisere vårt demokrati. Men Stortinget burde åpne adgang til generell folkeavstemning og ikke begrense seg til rådgivende folkeavstemning. Når det en gang er nasjonen i sin helhet som velger stortingsrepresentantene, skulle ikke disse unydyggjøre sine oppdragsgivere ved å foreslå såkalt rådgivende folkeavstemning. Det eneste riktige måtte være at nasjonen ble forelagt viktige spørsmål til endelig avgjørelse. Adgangen til folkeavstemning måtte ikke bli begrenset til flertallets vedtak, men i visse tilfelle også etter krav fra et mindretall.

Det er beklagelig at Arbeiderpartiets og SF's representanter skulle forkaste disse moderate forslag. DNA ser ut til å bli det reaksjonære parti på Stortinget, en noe merkelig utvikling.

I praksis opphører vårt demokrati å funksjonere valgdagen hvert 4. år. Deretter skalter og valter representantene som de vil, uten å ta hensyn til hva folket mener, enten det gjelder en fillesak eller avgjørelser av stor viktighet for hele nasjonen.

Det amerikanske samfunn er sykt

Efter det siste politiske mord i USA, må man uvilkårlig spørre seg selv: Hva er i veien med det amerikanske samfunn? Er det arven fra koloniseringstiden som ennå henger igjen, slik vi kjenner den fra filmer og romaner, eller er det noe

fundamentalt sykt over hele samfunnet?

Man er fristet til å tro at De forente stater, hvor all verdens nasjoner er stokket sammen, er dømt til å gå under ved indre uroligheter på grunn av de motsetninger raseblandingen medfører.

Negrene og vi

For tiden er nordmennene grepet av en pro-neger lavine. Man drar negrene inn til Norge for å bøte på den mangelen på arbeidskraft som er tilstede! De kommer vel til Norge for å arbeide? Eller hva?

I en tidligere utgave av F. og L. skrev H. J. at man måtte sende penger til negrene selv om de ikke ville arbeide. Maken til idealisme skal en lete lenge etter! «Arbeidet adler mannen», sier et gammelt ordtak. Dette gjelder øyensynlig ikke for H. J.

Til slutt noen ord om negrenes forhold til intelligens sammenlignet med europeernes. Dersom negrene er så intelligente og begavede som så mange hevder idag, hvorfor står da negrene i Afrika på det nivå de er? De har vist til gagns at de ikke har hatt evne til å bygge opp et sivilisert samfunn som europeerne har måttet gjøre det. Derimot har de bevist sin evne til å drive krig. (Jfr. Black Power.) Disse nevnte forhold gjelder for europeerne tok til å utforske det svarte kontinent. Dette for å gjøre det klart at de hvite ikke alltid har «holdt» de svarte «nede». På 1500-tallet befant, kronologisk sett, europeerne og afrikanerne seg på samme nivå, men intelligensmessig sett var europeerne langt foran. Man kan vel si at negrene var på steinalderstadiet. Historisk sett vil dette si at europeerne lå 3000 år foran negrene. Det negrene tror de kan gjøre er å forsere utviklingen, den samme utvikling man har gjennomgått i Europa i en 400 årsperiode på 10 år. Denne tankegang er dømt til å mislykkes.

Er det noen som skal hjelpe de kolonier som er blitt frie fra moderlandet, så er det moderlandet selv. Moderlandet som i alle år har

skummet fløten fra sine oversjøiske besittelser.

Bjørn Jernside.

«Nazi» ukvemsord

Den 20 år gamle kontorassistent Odd Einar Germundsson i Sosialistisk Folkeparti, er blitt idømt 30 dagers fengsel for bl. a. å ha kalt en politikonstabel for «nazi-svin». Dessuten hevdet kontorassistenten at politiet var et redskap i hendene på dagens samfunn som undertrykker de frie meningsytringer. Den siste påstand vil vi ikke ta standpunkt til. Det som er av interesse for oss, er at ordet «nazi» er ukvemsord, bare for å nevne det.

Zionistiske hippies

Jerusalem. I motsetning til mange andre høyere læreanstalter i forskjellige land, har hittil det hebraiske universitet i Jerusalem vært forskånet fra hippies. Men nå forlyder det at sentrum for hippie-studentene, Berkeley-Universitetet i California, har dannet en gruppe av «zionistiske hippies», som har til hensikt å reise til Israel — med kranser i håret og LSD i sine årer.

(AJW i Studenten Anzeiger.)

Vår skjebne

Rundt omkring i alle land
slagordet på alle stand:
«pensjoner den hvite mann.
La den fargede ta over,
berje mens den hvite sover,
gjør sitt otium istand!»
så blir enden kort og belt
at den hvite får tildelt
reservat i Jotunheimen,

Den nye industrielle revolusjon

Til en stud.real. i Ungdomsspalten.

Da atombomben eksploderte over Japan i august 1945, oppstod en ny verden, en ny tid. De naturkrefter den menneskelige ånd og vilje fant, og brukte i atombomben og i romfarten, er iferd med å skape en ny industriell revolusjon av verdigere omfang og virkning enn den første. Når det gjelder den vitenskapelige og tekniske side, så sitter vi almindelige mennesker bare og gaper og er som barn, så ufattelig er det hele. Når det gjelder virkningene for det enkelte menneske og for det menneskelige samliv, er vi så smått begynt å føle dem og en de Gaulle aner hva komme må. Som en veritabel kjempeplog farer den nye industrialisme henover jorden, styrter gamle livs- og samlivs-ordninger i grus og tvinger frem den nye tid. Her gis intet statisk, intet tilbake, bare frem.

Vestens erkedemokrati, som hadde sin grunn i den første industrielle revolusjon, faller i disse dager i grusen like for vårt ansikt. Erkekommunismen, som

også har sin grunn i den samme revolusjon, er tydelig rådvill og i oppløsning. Men dette er bare begynnelsen, pløgen vil skjære gjennom China og feie vekk Mao og hans tanker, den vil gå gjennom India og begrave alle hellige kyr og skabbete rotter og den vil ompløye Afrikas jord. Hva vil skje med Afrika? Jeg gruer, min tanke går tilbake til hva som skjedde da Det amerikanske kontinent ble oppdaget, også Afrika har sine rikdommer og er jomfruelig mark.

Gode stud.real., De ser ut over universitetets- og studentverdener, og det De ser og hører er dypt nedslående. De mener at et nytt politisk parti er veien ut av den sjelkelige krise hele det norske folk nå gjennomlever. Jeg mener at et slikt parti ikke er medisinen for folkets sykdom. Vi bør akte på og ta lærdom av et gammelt visdomsord: «La de døde begrave sine døde.» La oss i alle fall vente til senhøsten og se hva som innen den tid har skjedd. Dollaren og pundet svikter, og opp mot USA's himmel stiger røken fra borgerkrigen.

Der er noen, ikke så få heller, som i vårt folk har sitt sikre levebrød av å være erkedemokratiets eller erkefolkedemokratiets utropere, vi kjenner dem, og en kan ikke ta levebrødet ut av munnen på folk. Det er ungdommens, særlig studentenes, privilegium i noen få år av sitt liv å geberde seg i en innbilt fullkommenhet. Men snart vil livets alvor innhente dem og de vandrer i de gode borgeres tog.

Tre ganger har jeg bivånet studenters protesttog, det har i sannhet vært de stille borgeres tog, ingen indre nødvendighet å spore, bare en mindre behagelig plikt. Og så skulle nasjonen få se og høre studentene i all sin velde og åndelige utfoldelse. Skolegutter var det vi så og hørte, lirende av lærte lekser, med ukledelig skjegg og troskyldige barneøyne.

Det jeg får ut av studentenes pliktmarsjering, arm-sving og verbale virksomhet er dette: Fri og bevare oss for den ene, sterke mann, han er verdens undergang. Må vi alle tviholde på de mange små og svake menn, i dem er verdens frelse.

Men også her, i livssynet, lirer den norske student av en utenat lært lekse, forfattet av de gode fedre og innbanket av skolens gode lærere. Og der står våre studenter, en samling av barnslige sjeler, de mottar all

gnikker på sin haringfele,
mens de andre tar det hele,
resten av vårt arvegods.

Lengre sør et parringssenter
—svarte menn og hvite jenter—
åpen dør til alle tider,
gratis adgang, «Takk som byr!»
Se! de parrer seg som dyr!
Herre! Se hvor slekten lider!

Er de bange vi skal våkne,
tar en bare jobb og triller
lass på lass med hvite piller,
contraception i et skall,
klistrer på dem «Særs humant»,
selges billig fiks kontant,
og når kvinnen skal på ball,
tar hun dem i hopetall,
så kan rusen uten følger,
uten sosiale bølger
drives langt i sex og sprit.

Det er slikt vårt land er fritt.

Sigm. Esgem.

«Studenterkamerater, det kommer ene og alene an på de riktige briller!»
(National-Zeitung).

SIEGFRIED:

Da Norge ble reddet fra krig og borgerkrig i 1945

To artikler med kjent og ukjent bakgrunnsstoff når det gjelder hvorfor Terboven oppgav tanken om en desperat sluttkamp i «Festung Norwegen».

Plakat som viser hva en sto i fare for å komme opp i.

II.

Vi nevnte i forrige artikkel hvor spent stemningen var i Norge i siste halvdel av april 1945. På henvisning fra ordførere i Oppland hadde Quisling riktignok erklært at også han var av den mening at det ikke kunne bli tale om noen NS-deltagelse på okkupasjons side hvis tyskerne skulle være innstiltet på å ta opp en siste desperat kamp i «Festung Norwegen», men denne Quislings innstilling nådde ikke ut over engere

verdens rotløst regn og utroper disse narrifaser til vismenn, ja profeter å være.

Stud.real., vær tro mot ditt fag og gi akt på tidens tegn. Ubønhørlig vil tidens plog skjære gjennom universitets- og studentverdenen, de som da ikke har lært å svømme vil synke til bunns

Hilsen

Alfred Dale

forhenværende stud.real.

kretser. Det var derfor stor villrede både blant NS-folk og andre om hvorledes fremtiden ville arte seg.

30. april 1945 gjenspeilet et lite opprop «Til alle NS-medlemmer» den uro og usikkerhet som hersket. Det het her:

«Påkjenningen på den enkelte landsmann, og kanskje særlig på hvert enkelt partifelle, er i dag stor. Nå er det imidlertid mer enn noensinne nødvendig at alle NS-medlemmer står fast og viser lojal disiplin, tro og tillit, tar sin plass i rekkene og ikke faller hen i spekulasjoner om krigens videre forløp og gang.

Tiden er nå kommet for fullt å innfri vårt løfte til Føreren, og stole på at han gjør alt det som er mulig for at det norske folk skal bli berget gjennom verdensstormen, og landet bli spart for å bli krigsskueplass.»

Dette var naturligvis vel

og bra, og det var ikke mulig for partiledelsen å gi noen nærmere orientering, men for det enkelte uinformerte partimedlem og for folk utenfor partiet var det jo tynn kost.

Samme dag som partiets hovedorgan FRITT FOLK bragte dette opprop, ble det holdt ministermøte på Slotet under forsete av Quisling. En drøftet her situasjonen og mulighetene for å danne en regjering på et bredere grunnlag med opptagelse av folk utenfor partiet i den hensikt å styrke Norges stilling i sluttfasen av verdenskrigen. Frykten for en sovjetokkupasjon var også stor. For å lette en slik utvidet regjeringsdannelse for ministerpresidenten stilte samtlige regjeringsmedlemmer sine plasser til disposisjon, men de ble anmodet om å fortsette inntil videre.

I tilknytning til dette ble det utarbeidet et kommunike og gjennom pressedirektoratet ble det gitt nærmere inside informasjon og anmodet om redaksjonelle kommentarer til kommunikeet fra dagspressens side.

Arbeidet med dette ble også satt igang rundt omkring i Osloedaksjonene, og FRITT FOLK hadde allerede sin lederkommentar ferdig, da Terbovens tyske pressesensur blandet seg inn og forbød omtale av regjeringmøtet. Terboven arbeidet som kjent da med planer om en siste kamp i Norge og ønsket naturligvis ikke at NS-medlemmene skulle bli orientert i retning av forsøk på norske samlingsbestrebelse og at det gjaldt å unngå kamp. Det er heller ingen hemmelighet at det i visse kretser innen NS, knyttet til politiminister Jonas Lie, rådet adskillig kamplyst.

Redaksjonen i FRITT FOLK var nu kommet i en vanskelig stilling. En var ikke tilstrekkelig orientert om Quislings syn og planer ut over det som fremgikk av meldingene fra regjeringmøtet, og på den annen side krevde NS-folkene å bli nærmere orientert. En var også klar over at Terboven arbeidet med desperate planer — han hadde jo gitt uttrykk for det i en offentlig tale — og da slike planer ikke var forenlige med hen-

(Forts. side 13.)

Var dette nødvendig?

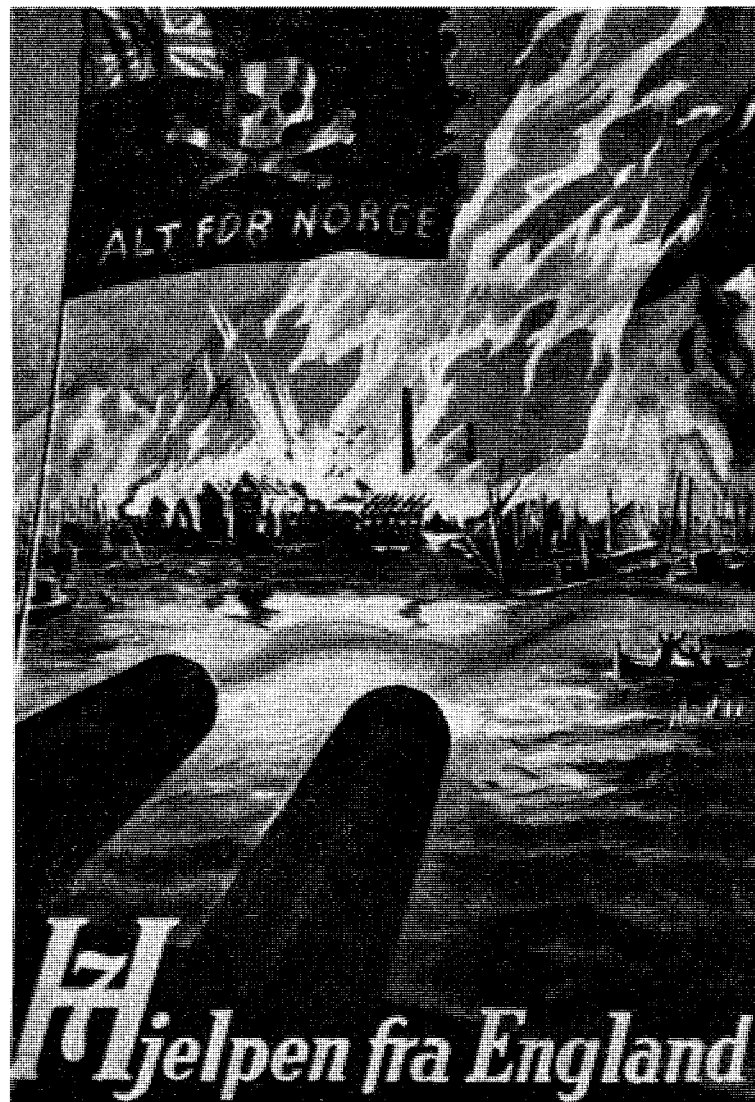
Det ser ut til at den borgerlige samlingsregjering helt bevisst fyller Høyesterett med en rekke av de mest skyldige fra det skandaløse «retts»-oppgjør. Ikke lenge efter at de har utnevnt en av de aller verste, den røde Gundersen, følger nå to til: den ikke ukjente Knut Blom og J. Chr. Mellbye. En skal sannelig få tillit til «retts»-vesnet her i landet!

Ved flere tidligere anledninger har «Folk og Land» satt fingeren på den borgerlige samlingsregjeringens eiendommelige utnevnespolitikk. Til de viktigste nøkkelstillinger i kulturlivet er venstreradikale kvinner og menn blitt utnevnt. Kan man virkelig være så stærblinde når det gjelder varetagelsen av mere høyreorienterte kunstneres tarv? Og suverent ser de ansvarlige

krefter i regjeringen bort fra at disse utnevnelser må føles som et slag i ansiktet på en lang rekke av dem som ved sin stemmegivning bragte dem til makten.

Men det ser aldri ut til å ta slutt med merkelige utnevnelser. Med rette har man her i bladet beklaget utnevningen av den røde Gundersen til dommer i høyesterett. Men hva har vi

(Forts. side 15.)

Plakat fra 1945.

Danske debattinnlegg omkring «rettsoppgjøret»

Hadde man dømt i Danmark etter samme målestokk som i Norge ville 100 000 ha blitt dømt, slår professor Christiansen fast.

Professor von Eyben sier at det er bittert å slå fast at lover med tilbakevirkende kraft ble brukt nettopp når retten skulle stå sin prøve.

I Danmark beskjeftiger en seg på mere offisielt hold adskillig med det «rettsoppgjør» som fant sted etter den tyske okkupasjon. Blant annet har professor W. E. von Eyben, som man vil huske som deltager i diskusjonen i den norske Juristforeningen, utgitt en ganske oppsiktvekkende bok «Thi kendes for Ret. Retsoppgøret efter Besættelsen» på Juristforeningens forlag.

Fra en anmeldelse i Berlingske Tidende av Asger Thylstrup gjengir vi noen utdrag. Bladet setter ellers i overskriften at «professor W. E. von Eybens Material-samling om Retsoppgøret bør give Stødet til, at Fakulteterne tager dette Emnes Problemer op.» Men hva med de norske fakulteter og andre?

Videre heter det i anmeldelsen:

«Denne rettergang over et betydelig utsnitt av den danske befolkning, som under den ene eller annen form hadde holdt på den gale hest, forløp naturligvis under en intens juridisk og politisk debatt. Argumenter både for og mot rettsoppgjøret ble fremsatt allerede fra oppgjørets første dag, og diskusjonen er langt fra klinget ut idag, 25 år etter befrielsen.

Det er imidlertid først og fremst historikerne som etterpå har øst av rettsoppgjørets kolossale materiale til belysning av et demokrati i en krisesituasjon. Juristene tok hovedsakelig bare del i debatten mens rettsoppgjøret stod på. Etterpå har rettsvitenskapen ikke anstrengt seg stort for å utrede de prinsipielle tråder i oppgjørets veldige juridiske problemkompleks.

Det kan være en forklaring at selve de rettslige fundamentene i vårt samfunn i virkeligheten slo så betenkelige revner under rettsoppgjøret, at rettsvitenskapen instinktivt viker tilbake fra å fordype seg nærmere i epokens juridiske eksesser. Det er simpelt hen umulig å få kombinert rettsoppgjørets realiteter med hva alminnelige strafferettslige prinsipper må føre til. Rettsvitenskapen har derfor kanskje ment at andre disipliner enn nettopp juraen med utbytte kunne fordype seg i rettsoppgjørets bitre realiteter.

Professor von Eyben.

Professor D. jur. W. E. von Eyben har nu vist at han ikke kan slutte seg til en slik bemerkning. Han har idag lagt frem et rent juridisk materiale i boken «Retsoppgøret efter Besættelsestiden», som først og fremst tar sikte på å gi et objektivt bilde av rettens virksomhet i disse år, og som samtidig på visse punkter kommer med vurderende overveielser av stor interesse for en mere prinsipiell juridisk debatt om rettsoppgjøret.

W. E. von Eyben har gode forutsetninger for å legge rettsoppgjørets materiale frem til undersøkelse. Fra 1945 til 1947 var han sekretær i ankenevnden for de særlige straffesaker og inntok således en sentral stilling i administrasjonen av rettsoppgjøret.

Professor von Eyben gjennomgår først de lover som dannet bakgrunnen for hele rettsforfølgningen av landsvikerne. Det store problem i denne lovgivning var den tilbakevirkende kraft som lovene fikk, og som her hjemme jo i hvert fall var i strid med den herskende strafferettslige oppfatning. (I Norge er det som kjent uttrykkelig i Grunnloven forbudt å gi lover tilbakevirkende kraft, og ellers er det jo godkjent som en av menneskerettighetene at ingen skal dømmes etter slike lover. Vår anmerkning.)

Det påvises at den tilbakevirkende kraft ble akseptert både av politikere og jurister — av alle, for å sitere professor Dr. jur. Stephan Hurwitz, som «hadde et ansvar — i regjeringen, på riksdagen, i pressen og innenfor den strafferettslige fagkunnskap —». «Det er bittert å måtte konstatere det»,

skriver professor von Eyben. «Men det synes som prinsippet om ikke å gi skjerpene lover tilbakevirkende kraft bare brytes i de perioder hvor prinsippet skal vise sin kraft — — —»

Forfatteren vil dog ikke helt unnsige tilbakevirkende kraft, men ønsker seg bare at «man ikke gav straffeloven tilbakevirkende i det omfang hvori det faktisk skjedde — — —»

Det sier seg selv at det er av stor viktighet for rettsvitenskapen å få utredet dette spørsmål også, og kanskje spesielt for fremtiden. I hvilket omfang skal grunnsetningen om forbudet mot straffelovens tilbakevirkende kraft fortsatt opprettholdes som en ankersten i vårt rettssystem? Må vi ikke regne med at det finnes en rett — moralsk eller uskreven eller hva man nu vil kalle den — som gjelder uansett og ved siden av den rett som fremgår av vår straffelovgivning? Og i hvilket omfang må en jurist forvente å skulle gå på akkord med de prinsipper som han ut fra sin faglige viten normalt må anse for ufravelige, men som vi under rettsoppgjøret så tilsidesatt i ikke mindre omfang enn under krigen?

«Retsoppgøret efter Besættelsestiden» gir intet endelig svar hverken på dette eller på de mange andre prinsipielle spørsmål i forbindelse med oppgjørets juridiske aspekter. Professor von Eybens bok fremtrer som nevnt hovedsakelig som en oversikt over periodens lovgivning og

(Fort s. 10)

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armeneren Jerwand Dshanian

I Hammersteinleiren ble vi en natt uventet vekket og derefter ble der lest opp en hel del fangenummere, hvorav de fleste besto av oss nyankomne. Da fikk vi så vite at vi skulle reise lengre nord, til Norge. Og denne meldingen lamslo nesten alle sammen, særlig gjaldt det folk som kom fra sydligere og varmere land, som armeniere, kaukasiere og folk fra Sentral-Asia. For ingen av oss forestilte seg at vi skulle kunne overleve det aldeles iskolde nordpolsklima. Etter hva vi visste gikk der til og med bjørn omkring i Oslo, en by vi hadde noen fullstendig tåket forestillinger om. Men vi fikk høre at det var et land med mange slags fisk og at vi i det minste kunne spise oss mette på fisk. Og dette beroliget oss en del.

Og dermed var det igjen å marsjere ut av en leirport og komme oss ned til en jernbanestasjon hvor vi ble puttet inn i jernbanevogner for videretransport mot et nytt, aldeles ukjent mål. Mens vi hadde forlatt Krems på lyse dagen, marsjerte vi her midt på natten slik at vi i det hele tatt ikke fikk se hvordan byen Hammerstein så ut. Derimot om morgenen gikk fangetoget til Stetin, slik at vi i det minste fikk et lite inntrykk av havnebyen Stetin, og det lot til at byen var like renslig og vel vedlikeholdt som de fleste europeiske byer. Her som i Sebastopols havn satte de tyske vaktene seg i livlig bevegelse for å åpne dørene til vognene så vi kunne få litt luft. Og fra toget beveget vi oss i marsj ned til kaien hvor det den negang lå en tysk båt og ventet på oss. Langs kaien sto tyskerne oppstillet an-

tagelig for å påse at intet fluktforsøk ble gjort. Vi beveget oss igjen i gåsegang bort til skipet uten noen baktanke om fluktforsøk.

En og annen oppdaget vi i vinduene mens vi marsjerte, men ellers var alt stille i byen. Og hvorfor skulle noen av oss overveie å flykte, når vi ikke uten en viss forventning skulle komme oss over havet og møte vår skjebne i det ukjente Norge.

«Jørstadmoen».

Skipet som vi seilte med fra Stettin til Oslo hadde et krigsskip på hver side og flyt opp i luften som holdt oss med selskap. Da så skipet vårt seg inn til bryggekanalen i Oslo, fant vi at hele området syntes fullstendig tomt for mennesker. Vi observerte bare gater og hus-tak dekket med et tykt lag sne. «Det må være den strenge nordpolsvinteren som har gjort sitt til at ikke en sjel ville vise seg utenfor husene», tenkte vi. Men om ikke lenge fikk vi se noen blonde jenter og gutter komme ut av brakkehusene og de så på oss krigsfanger der de sto, og vi forestilte oss at det måtte være kontorfolk. Og alle vi stimlet sammen for å titte på dem oppent av nysjerrighet, som vi var, etter å se hvordan folk fra det høye nord tok seg ut. Men de så faktisk ut som alminnelige mennesker, lik alle oss andre. De fikk oss til å tenke på de blonde kvinner vi i hjemlandet hadde lest om i eventyrlige fortellinger.

Akkurat som i Konstanza måtte vi trække i gåsegang direkte ned fra skipet og bort til jernbanevognene, som sto ferdige til å motta oss krigsfanger. De norske jernbanelastevognene som kjøre oss fra Oslo til Fåberg, fant vi rent luksuriøse i forhold til de

(Forts. s. 12)

Månadsbladet FRIHUG

Upolitisk og romsynt organ for sunn og nasjonal kultur, med artiklar om helse- og samfundsspørsmål, spennende fylgjetongar, dikt m.m. Fritt ordskifte om dei mest ulike emne: — Årspris kr. 25,—. Postgiro for bladpengar 80 821. Prøvenr. mot kr. 2,50 i frim.

Utgjevar: Erling Seim,
K i n n

Dansk «retts»oppgjør 1945.

Alf Magne Gleng:

Den forunderlige krig

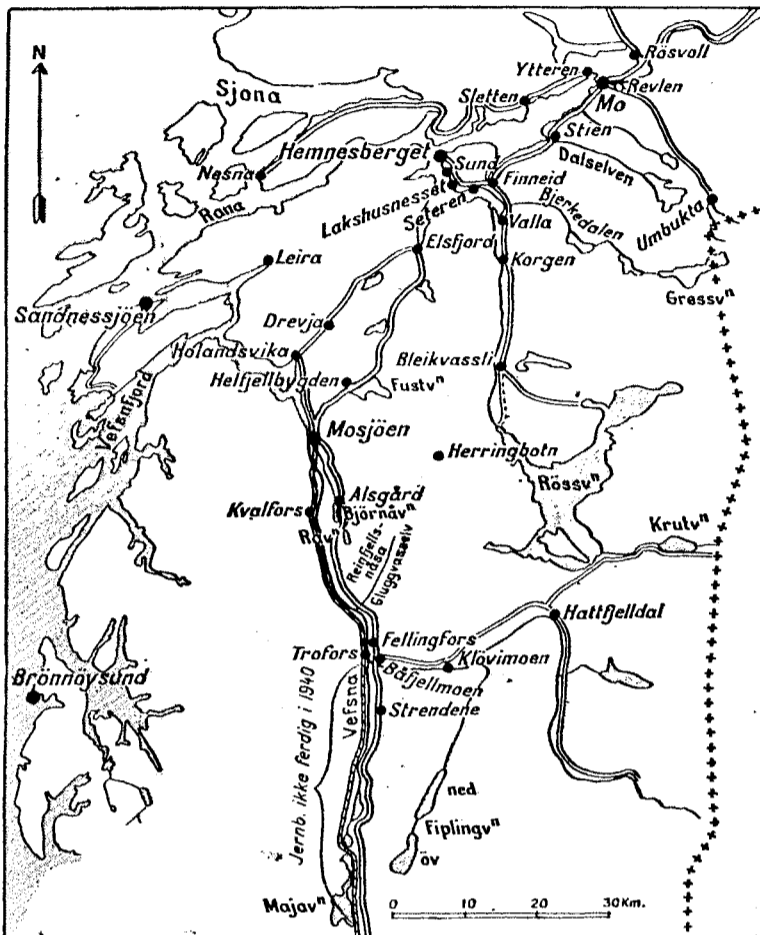
I Norge og et annet sted, slik den danske kaptein Ellinger så den.

På Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, utkom boken: «Den forunderlige krig» av nåværende professor Tage Ellinger i 1960. Boken, som ivår kunne kjøpes på billigsalg for kr. 4.50, er forsynt med en innledning av generalmajor Odd Lindbäck-Larsen, hvori han går god for at «bildet» Tage Ellinger tegner av felttoget i Norge våren 1940 stemmer med de faktiske forhold. Bokens innhold stemmer også helt med de samtaler jeg hadde med folk rundt i landet under min sykkeltur rundt i landet fra syd til nord, Vest- og Østlandet, sommeren 1940.

Tage Ellinger var i Finland da krigen kom til Danmark og Norge. Han skriver at han og hans familie fra gammelt av nærmest hadde følt hat til tyskerne. Det var da naturlig at han satte kursen mot Norge for å slåss mot tyskerne. Han sluttet seg til de norske troppene i Gudbrandsdalen og evakuerte etter hvert nordover, hvor han var med til slutten i juni 1940. Han ble kjent under navnet: «Den danske kaptajn».

Ellinger avslutter sin bok slik: «Slik sluttet min mer eller mindre aktive medvirkning i den forunderlige krig, som — fordi de mest elementære prinsipper ble oppgitt — skulle slutte like brutalt, uverdige og naivt tåpelig som den var begynt».

Jeg tar med et avsnitt fra bokens side 61 fra Ranen, som stemmer med det folk

Skisse til operasjonene i Sør-Hålogaland fra «Krigen i Norge 1940» (Nord-Norge).

der fortalte meg sommeren 1940.

«Major May og jeg ble enige om å innkvartere troppene våre i husene langs veien til Mo (i Rana) på den korte strekningen rett nord for Finneidfjord, der den går nesten rett øst-vest. Britene skulle ligge på sørsiden og nordmennene på nordsiden av veien. Mays og mitt hus lå nesten rett overfor hverandre. Mitt hus var en nydelig møblert gulmalt villa. Familien hadde reist sin vei som alle andre sivile. Jeg husker hvor ulykkelig jeg ble da jeg fikk øye på en yndig dukke i en krok av stuen hvor jeg skulle sove.

Da jeg skulle ut på en inspeksjonsrunde, satte jeg en soldat med oppløst bajonett som vakt utenfor døren med ordre om at ingen måtte slippe inn. Da jeg kom tilbake en times tid senere, fant jeg en flokk snørrfulle britiske soldater i huset. De før så vakre, rene stuene så forferdelige ut. Men ikke nok med det. Skuffer og skap var åpnet, og de som hadde vært avlåst, var brutt opp med bajonetter. Sølvttøy og andre saker var fordelt som souvenirer. Jeg gikk rett over veien til May og klaget bitert. Han pekte på tre løy-

nanter og sa: «Fix it. Fix it. Fix it.» Bandittene kom selvsagt ut av huset i en fart, men skaden var skjedd. Det lar seg dessverre ikke nekte at den måten en del av de britiske soldatene i Norge opptrådte på, gjorde sitt til at så mange nordmenn foretrakk den veldisciplinerte Wehrmacht.»

På side 65 skriver han om kammoralen hos I. R. 14: «Ute ved Finneid tok det også til å se broket ut. Da Karl våknet om morgenen, satt soldatene oppe i skogen. De ville ikke mer. De kom ganske visst ned for å spise kavringer med melk, men så ble de borte igjen. Halvparten av dem hadde stjålet troppens lastebil og var på vei til Mo. Karl kjørte etter i full fart og tok dem igjen en mils vei fra leiren. Til straff lot han dem marsjere tilbake. De brukte grov kjeft og sa at dette var en krig mellom Tyskland og England, som de ikke hadde noe med. En gang innringet de Karl og ropte at det var bedre å skyte ham enn å følge ham og bli skutt av tyskerne.

Da soldatene inntok en stadig mer truende holdning, ba jeg dem som var så ynkelige at de ikke ville kjempe for sitt fedreland

(forts. s. 15.)

Det er forskjell på folk

Et brev fra commander Rockwell, som også ble myrdet i USA uten at det vakte nevneverdig oppmerksomhet.

Når man leser om alt oppstyret i den vestlige presse, ikke minst den norske, over mordet på den sorte prest Martin Luther King og på Robert Kennedy, så er det ikke til å unngå at tankene faller på et annet mord i Gods own country for forholdsvis kort tid siden. Dette mord var også av politisk karakter, men det vakte ikke synderlig oppmerksomhet. I høyden førte det til ny hets mot den myrdede.

Men så var det da også en hvit mann, og en mann på høyrefløyen i amerikansk politikk som var ofret, Commander George Lincoln Rockwell. Mens Kennedy var en slags amerikansk dagbladmenn, og Luther King hørte hjemme på den rødeste venstrefløy og trass i sin påstand om å motarbeide vold satte igang rasestriden i USA og dermed bragte landet i den ytterste fare, så hadde Rockwell tjent sitt land som flyver under verdenskrigen og hadde senere ofret seg helt for å reise en politisk bevegelse av lignende art som den Hitler i sin tid skapte da Tyskland sto i fare for å bukke under for den røde bølge. Han stiftet det amerikanske nasjonalsosialistiske parti.

Naturligvis reiste det seg et ramaskrik mot denne mann og det var lettvis å hisse opp befolkningen mot ham ettersom propagandaen fra verdenskrigen dager fremdeles levet i hjertene og den amerikanske presse, som stort sett er på zionistiske hender, fortsatt drev en ubehersket hets mot Tyskland i sin alminnelighet og den tyske nasjonalsosialisme i sin alminnelig-

het. Rockwell ble fremstillet som en volds mann og en sinnssyk politisk forbryter. Likevel var det påtagelig at han stadig fikk større oppslutning om sitt politiske syn, ikke minst blant studenter, noe som negeruroighetene naturligvis også bidro til.

Men hetsen hadde båret sine frukter. Rockwell falt for morderhånd, og morderen ble etter å være tatt sloppet løs mot en kausjon som ukjente skaffet tilveie på dagen.

Var så denne Rockwell, hvis mord ikke vakte større sensasjon, et slikt udyr som han ble fremstillet som?

Vi ber leserne selv gjøre seg opp en mening ut fra dette brev som han skrev til sin mor i 1960 og som er blitt offentliggjort etter hans død:

Kjære mor!

Takk for brevet og hjelpen. Den er jeg meget takknemlig for.

Ikke bry deg for meget om hva avisene skriver, mor, det er ikke til å tro som de lyver.

Førrige uke forsøkte de igjen å myrde oss på «the Mall» her og nesten drepte major Morgan — som du traff — da de trakk ham ut — ti av dem — og trampet ham ned og lot ham ligge som død. Men vi klarte oss, og tiltross for at politiet, meget mot sin vilje, var tvunget til å arrestere oss for «uorden i gata» (den nemlig å bli angrepet av en morderisk mob!) er folket på vår side. Det som hendte er uungåelig — og det vil bli verre.

(Forts. s. 12)

Ellinger, den danske kaptein.

Rockwell på talerstolen.

Var det slik Hitler var? Her ser han nesten like lur ut som vår egen Røiseland.

Kan et menneske forandre seg så totalt i løpet av noen få korte år som Adolf Hitler må ha gjort hvis hetspropagandaen etter krigen tegner et riktig bilde av ham? Skjønt bilde er vel ikke akkurat det riktige uttrykk i denne forbindelse. Et virkelig bilde i bokstavelig forstand har knapt vært offentliggjort av Hitler etter hans død i 1945. Isteden har man fått servert behørig retursjerte bilder som står i stil med flommen av skjellsord og hysterisk hets. Han fremstilles jo som verdenshistoriens største forbryter som til og med overgår jøssingenes kjære Pappa Joe Stalin!

De som husker den såkalte rettergang mot Vidkun

Quisling vil vite at også han skal ha forandret seg på en så nesten mirakuløs måte ifølge aktoratet. Alle hans gamle venner og forbindelser overgikk hverandre i rosende omtale av hans gode menneskelige egenskaper, men likevel skulle han ha forandret seg til noe av et uhyre. Så det er forsåvidt gammel og vel kjent taktikk hos etterkrigstidens hjernevaskere dette å lage om menneskene. Og var Quisling i denne sammenheng blitt til et uhyre, så ble Adolf Hitler til et ubeskrivelig monstrum som overgikk hin Onde selv og hvis navn en nesten ikke kunne nevne. Selv hans gamle venner og tilhengere i Tyskland må fordømme monstret høy-

lydt og demonstrativt hvis de ellers forsøker å sette tingene litt på sin rette plass.

Vel, vi vet ikke om slike forandringer av menneskene kan være mulig og tenkelig. Og for ordens skyld toer også vi våre hender og tar naturligvis avstand fra alt det propagandaen idag tillegger Hitler. Det skulle bare mangle også! Og når alt kommer til alt så har ikke Norge og Nasjonal Samling Hitler å takke for noe annet enn det hele Europa kan takke ham for: at han hindret Europa i å falle i hendene på den internasjonale kommunisme i tredveårene og svekket Sovjets militærmakt under verdenskrigen. Men siden en hver eneste dag i en eller annen publikasjon kan lese smedeord om Adolf Hitler og se ham fremstillet i de mest håreisende bilder, så la oss

tidlige kampdager får han lett tårer i øynene.

Han er disponert for tungsinns og ømhet. Intensiteten i hans følelser som gir hans offentlige virksomhet slik høyspenning gjør ham følsom for private sorger. Da en nær venn sa til ham: «De har alltid vært så heldig med alt De foretar Dem», svarte han: «I mitt politiske liv har jeg alltid vært heldig, men i mitt privatliv har jeg vært uheldigere enn noen jeg har kjent.»

Skjønt oppdratt som katolikk er Hitler ingen bekjennende kristen. Likevel sa han engang alvorlig til meg: «Jeg tror på Gud, og jeg er overbevist om at Han ikke vil svikte 67 millioner tyskere som har arbeidet så hardt for å gjenvinne sin rettfærdige stilling i verden.» I sine valgtaler oppfordrer han ofte sine tilhørere til å be om guddom-

barbert. Han har ikke et grått hår og ikke antydning til skallethet. Tennene er sterke. Hans hvite, kraftige hender er vel manikurerte.

Nazipartiets uniformsjakke av kaki lintøy som er kanslerens vanlige påkledding ser alltid ny ut, og hans skjorter, i alminnelighet av hvit silke, er vel skårne. Han sier ofte at som en fattig ung mann i Wien bestemte han seg for at når han ble rik ville han tillate seg selv to luksuser — å ha åpen kamin i hvert rum og å skifte skjorte to ganger om dagen.

Hitler er en meget belest mann. Hans nærmeste venner erklærer at han er familiær med arbeidene til alle de ledende tyske filosofer, og han mestrer historien, geografien, og sosiale og økonomiske forhold i de europeiske hovedland.

Hvem er den riktige Hitler?

Hetspropagandaens etter verdenskrigen eller nøkterne beretninger før krigen?

som en motvekt til ettertanke gjengi litt av hva den kjente britiske skribenten G. Ward Price skrev om ham i sin bok «I know these Dictators» (George G. Harrap & Co., London) så sent som i 1938:

«De fleste mennesker utenfor Hitlers eget land, og innenfor det også for den saks skyld, kjenner bare den tyske leder gjennom propagandaen, taler og offentlig fremtreden. Bildet av ham i verdens øyne er av en lidenskapelig taler som deklamerer fra en talerstol, en nasjonal avgud hilst av en skog med opprakte armer ved veldige massedemonstrasjoner, en alvorlig, statuesk, uniformert figur som iakttar forbimarsjen av uendelige kolonner med trauste unge menn med skaftestøvler.

Denne forestilling av Hitler som en bister politisk robot er langt fra riktig. Bak den kraftfulle karakter han viser offentlig er det en menneskelig, behagelig personlighet kjent bare av hans nærmeste.

Skjønt en pasjon for Tyskland var den tidligste innflytelse i hans liv, er det meget av østerrikeren i Adolf Hitler. Det land hvor han er født og oppvokset har utstyrt ham med sydtyskerens artistiske visjonære tendenser. Han gjør ingen anstrengelser for å kontrollere sine følelser. Når han beretter om sin ungdoms prøvelser og hardhet og om nazibevegelsens

melig velsignelse av den nasjonale sak.

Å spasere ved Berchtesgaden er hans eneste morsjon, men likevel ser han sunn ut, han har frisk ansiktsfarge og hans blek-blå øyne er klare.

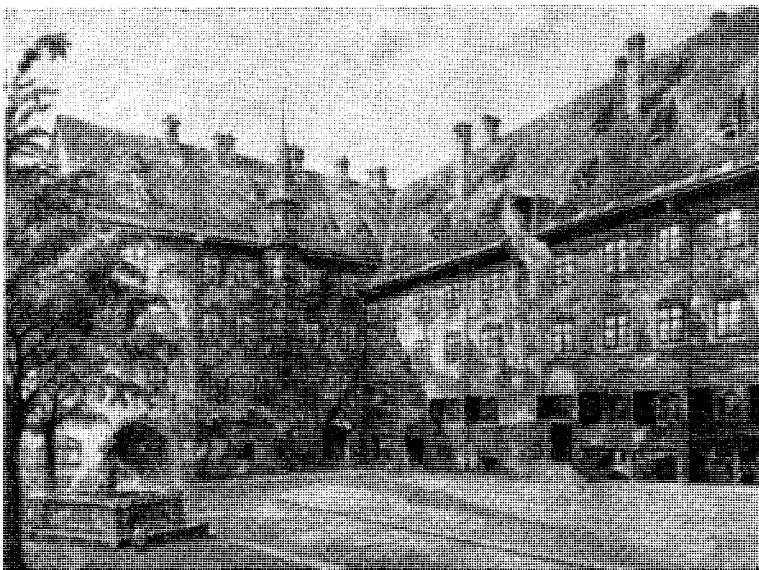
Hitler er alltid stilig antrukket, hans tykke, brune hår vel børstet og hans friskt utseende ansikt vel-

I arbeidet på reiser har karter og plancher hans største interesse. Han sier at hvis han noensinne kom til London eller Paris så ville han øyeblikkelig være istand til å finne frem overalt, og han påstår at det knapt finnes noen berømt bygning i verden som han ikke kan tegne etter hukommelsen.

Til i mai 1938 da han besøkte Italia, hvis arkitektur

Gode nyheter?

En av Hitlers akvareller fra 1914: Gårdsplassen til Alte Residenz i München.

fikk ham til å gjøre mange endringer i sine byggeplaner, hadde han av fremmede byer bare sett Brussel og Venedig.

Skjønt han selv ikke spiller noe instrument, er musikken en pasjon hos Hitler. Han forsømmer aldri en anledning til å lytte til Wagner og Beethoven. Grand opera er hans favorittunderholdning. En statsforeførelse av Die Meistersinger, med alle de beste tyske kunstnere på rollelisten, er en fast programpost ved partikongressen i Nürnberg. Han hevder å ha hørt denne opera hundre ganger.

«Jeg tror jeg er en av de mest musikalske mennesker i verden», sier han med et humoristisk smil.

Han setter stor pris på alminnelig teater og variete, men får sjelden noen anledning til å tilfredsstille sin lyst.

Kunst appellerer i det hele tatt sterkt til ham og han vet en hel del om malerier. Han skaffet seg nylig en Cranach og to Brueghels til sin leilighet i München.

Den største praktiske interesse i hans liv er imidlertid arkitekturen. I alt uten i navnet er han Tysklands sjefsarkitekt.

Ingen offentlig bygning reises før dens stil og plan har vært forelagt kansleren, som eksaminerer dem med den mest intense interesse og oppmerksomhet. Det er et rom i Rikskansleriet i Berlin med et tegnebord, alltid fullt av planer, og der står han i timevis og tegner originale utkast eller modifikasjoner til bruk i offentlige arbeider. De arkitektoniske trekk i nettverket av

Hvor han kunne omga Hitler seg med barn. Han elsket dyr og barn, skriver briten Price.

motorveier som han har skapt har alt vært uttenkt av ham.

Rekonstruksjonen av kanslerens offisielle residens i Berlin, utvidelsen av hans hus i Alpene ved den østerrikske grense, og byggingen av det veldige og luksuriøse nye partihovedkvarter på Königsplatz i München ble alt utført etter hans utkast, innbefattet de innvendige dekorasjoner.

Hans smak er gjennomført moderne med preferanse for enkelhet, symetri og rommelighet.

Han ville gjerne, hvis det var mulig, skape en helt ny hovedstad for Tyskland, fordi: 1) klimaet i Berlin er så tørt at det har en tendens til å gjøre innbyggerne eksalterte, 2) da den er et forretningssentrum mottar den alarmerende rapporter som straks går videre til ministeriene, og 3) han ville foretrekke en mere fredelig og utelukkende politisk og diplomatisk hovedstad, slik som Washington er det for USA.

Mange betrakter det å være glad i barn og hunder som et bevis på en god natur. Dette er et sterkt trekk i Hitlers karakter. Han har flere schäferhunder i Berchtesgaden, og følte stor sorg da en av hans favoritthunder ble forgiftet, som en antok av kommunister.

Den gyldenhårede, seks år gamle Helga Goebbels er en favorittlekekamerat av kansleren, og hennes mor Frau Magda Goebbels, en uhyre intelligent kvinne hvis slående blondhet er nedarvet til hennes lille datter, er hans nærmeste venn av det annet kjønn.

De som tilhører Hitlers nærmeste krets sier at han er en meget god imitator og liker å fortelle anekdoter som han gir et ekstra point

ved å personifisere de han forteller om. Etter en konsert som etterfulgte en statsmiddag har jeg sett ham stående midt i en gruppe skuespillere og fortelle historier på en så livfull måte at hans tilhørere brast i uavlatelig latter.

Kansleren har også en utpreget mekanisk sans. Uten noen praktisk mekanisk erfaring er han spesielt interessert i biler og motorbåter og er kjent med alle de siste forbedringer på området. Han merker seg hurtig trekkene ved en ny modell. Herr Wehrlin, en av direktørene i Daimler-Benz, som er en av hans personlige venner, har fortalt meg at under diskusjonen omkring et forestående motorshow, beskrev Hitler engang for ham en motor av en spesiell type som han hadde sett minst 25 år før i Wien, og han gjorde det med en nøyaktighet som en ekspert. Når det er en bilutstilling i Berlin, pleier han å tilbringe etpar timer hver dag med å eksaminere hver eneste vogn i tur og orden.

Hitler har en fantastisk god hukommelse. Han kan gjenkalle i erindringen innholdet av enhver bok han noensinne har lest, handlingen i ethvert teaterstykke eller film han har sett. Hans stab vet at hva de enn sier til ham automatisk blir lagret i hans erindring og vil bli sitert for dem igjen ved en senere anledning hvis de sier noe som er i strid med det.

Ubøyelig som Hitler har vist seg ved spesielle anledninger ligger det ikke i hans karakter å gjemme på små motsetninger.

«Hvor mange av Deres personlige fiender gjorde De opp med da De kom til makten?» ble han engang spurt om.

«Ingen», var svaret. «Det var mange mennesker jeg hadde noe uoppgjort med, men da jeg først ble kansler syntes de så ubetydelige. Under mitt fengselsopphold i Landsberg var en av vokterne meget ubehagelig. Han pleiet å kalle meg en «Dörfler» (landsbyslusk). Jeg antar han hadde visse bange anelser da jeg ble regjerings-sjef, men det ville ha vært latterlig å foreta seg noe mot ham.»

Mot underordnede og tjenere er han hensynsfull, skjønt istand til voldsomme vredesutbrudd, men hans personlighet og prestisje er så sterk at han uten noen anstrengelser fra sin side, spesielt i Berlin, blir behandlet med den største respekt av sine omgivelser. Atmosfæren i hans offisielle residens har den sikre karakter av et hoff, skjønt dets rutine og ytre fremtreden er så enkle som de kan bli når det gjelder et statsoverhode.

Det er sikkert at hans disiplinerte selvbeherskelse når det gjelder menneskelige instinkter ikke innbefatter mangel på menneskelig sympati. Et av de mest

(Forts. side 10)

Helga Goebbels, propagandaministerens lille datter var Hitlers kjære lekekamerat.

Inspeksjon under bygging av de nye motorveier, som han selv planla i detaljer.

Dansk debattinnlegg —

(Forts. fra side 6)

domspraksis, og bokens viktigste berettigelse blir derfor at vi med den har fått en materialsamling om rettsoppjøret som man har savnet før.

På lengere sikt kan professor von Eybens lille avhandling om dette store emne kanskje innlegge seg største fortjeneste ved å ha henledet juristenes oppmerksomhet på at de har forlatt rettsoppjørets rettslige problemer underlig halvfordøyd. Det er spørsmål om ikke de juridiske fakulteter ved våre universiteter omsider burde dra rettsoppjøret inn i undervisningen av de vordende jurister som en viktig bestanddel av vår rettslige arv. Forstår man egentlig vårt rettsystem uten å ha nøye kjennskap til hvorledes det gav seg uttrykk i en på alle måter belastende situasjon? Det er gitt at rettsoppjøret etter okkupasjonen i dag hviler som et stort og utforsket kompleks på hele etterkrigstidens juridiske generasjon. Professor von Eyben burde med sin bok gi støtet til at fakultetene dels selv tok rettsoppjørets problemer opp og dels tilskynnet unge juridiske vitenskapsmenn til å trenge inn i dette fra fedrene nedarvede kompleks.»

*

Men også på et annet felt foreligger det et bemerkelsesverdig innlegg om det danske rettsoppjøret. Det gjelder undersøkelser foretatt for offentlig regning av dr. jur., professor Karl O. Christiansen om ofrene for rettsoppjøret. Professoren har nettopp avsluttet nye undersøkelser og har uttalt seg om resultatene til INFORMATION. Han sier bl. a. på spørsmål om hvor mange det igrunnen ble dømt ialt: «Ca. 13 000. Hadde vi forøvrig ikke fått lover med tilbakevirkende kraft, ville vi ha vært nede i 700—800. Hadde vi fulgt Norge og ladt medlemskap i DNS-AP være nok til en dom, og hadde vi tatt alt sivilt arbeid for tyskerne med, var vi kommet opp i over 100 000.

— Mener De det var riktig at vi fikk en lov med tilbakevirkende kraft?

— Nødvendig var det. Om det var riktig er det vanskelig for meg å svare på. Naturligvis er jeg prinsipielt mot lover med tilbakevirkende kraft.

— Og dødsstraffen?

— Det var nok riktig at vi fikk dødsstraffen, men kanskje mindre riktig at vi

anvendte den. (!) Det kan lyde så kynisk, men når jeg tenker tilbake husker jeg hvordan meget moderate folk mente at vi nok ble nødt til å skyte 500. De minst moderate mente til gjengjeld at under 5 000 kunne vi da ikke klare oss med. Det ble visst skutt 49.

— Så var den danske hevntørst tilfredsstillt?

— Ja!

— Er det, som professor von Eyben sa det forleden i et intervju her i INFORMATION i anledning av hans nylig utkomne bok om rettsoppjøret fordi vi i motsetning til nordmennene ikke er langsinte?

— Ja, jeg tror han har rett. Mistroen i Norge var større og holdt lenger. Samarbeide med tyskerne må sies å være blitt bedømt mildere av den danske befolkning.»

Det er vel ikke her i første rekke spørsmål om «befolkningen», men om dem som gjennom presse og på annen måte skaper opinionen og holder hetsen vedlike.

Professor Christiansen forteller ellers at «tilbakefallsprosenten» bare er 11 prosent mot for vanlig domfelte 50 prosent. Og han peker på det eiendommelige forhold at for folk som var kriminelt straffedømt før de fikk sin landssvikdom, er tilbakefallsprosenten bare halvparten så stor som for dem uten landssvikdom.

— Vil det si at det likefrem har virket lutrende på tidligere kriminelle å få en landssvikdom?

— Ja, på en viss måte. — Professoren peker også på et annet eiendommelig forhold.

— Den høyeste tilbakefallsprosent ligger hos angiverne og, hva der er betydelig merkeligere, hos de forholdsvis uskyldige vaktmenn, OT-folk og den slags. Den minste tilbakefallsprosent har hippoerne (hjelpopolitikorpset). Det vil kanskje undre mange, da det korps jo var særdeles berømt. Det henger sammen med at det er den gruppe med det største antall tidligere ustraffede, og at man for å komme inn i hippokorpset helst må ha vært landssviker i forveien — det vil i mange tilfeller si at det var folk der av ideologiske grunner holdt med tyskerne.»

ANNEIESE PAROW
TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - v/Lademoen kirke - Voldsminde

Hvem er —

(forts. fra side 9)

slående trekk i Hitlers personlighet er hans evne til å komme i harmoni med andre. Folk av den mest forskjelligartede karakter får alle når de kommer i kontakt med ham en overbevisning om at det er et spesielt bånd mellom dem. Hans sinn har, i likhet med mange store ledere i fortiden, et utpreget psykisk trekk. Det er blitt meg fortalt at det østerriksk-tyske grenseland hvor han er født, i likhet med det skotske høyland, er fullt av folk med denne intuisjonsevne.

Mottakeligheten for psykisk innflytelse viser seg hos kansleren i hans offentlige taler. Når han starter en tale virker han undertiden langsom og nølende. Først når den åndelige atmosfære frembragt av et stort auditorium tar hans sinn i besiddelse utvikler han den veltalenhet som virker på den tyske nasjon som en trolldom. For han besvarer den psykiske kontakt på en slik måte at hvert enkelt medlem av mengden føler seg bundet til ham ved en individuell lenke av sympati.

At han selv synes å være klar over sin psykiske sans indikeres av en av de historier han forteller om sine krigserfaringer.

«Jeg spiste middag i en skyttergrav sammen med flere kamerater», sier han. «Plutselig syntes jeg en stemme si til meg: Reis deg og gå dit bort. Den var så klar og inntrengende som om det hadde vært en militær ordre. Jeg reiste meg straks og gikk 7—8 meter bort over graven idet jeg tok med meg middagen min i blikkboksen. Så satte jeg meg ned igjen for å fortsette å spise, idet mitt sinn straks falt tilro.

Knapt hadde jeg gjort det da et glimt og et øredøvende brak kom fra den del av skyttergraven jeg nettopp hadde forlatt. En streifgranat hadde eksplodert over den gruppe jeg nettopp hadde sittet sammen med, og hvert eneste medlem av den ble drept.»

Boken til Price inneholder meget annet av interesse også, men det er ikke plass til mere her. Det vi har gjengitt gir imidlertid et noe annet bilde av Hitler enn etterkrigstidens. Det samme gjør vel også de sjeldne fotografier vi har fått anledning til å offentliggjøre.

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsveien 5 — Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 — Oslo

DET HELLIGE LAND

De kristnes og muhammedanernes helligdom i hendene på intolerante zionistiske jøder

Like over påske var alle dagsavisene i Norges land fulle av beretninger om hvilken enestående påske det nu var blitt i Palestina, og spesielt da i Jerusalem etter Israels siste erobringer fra de arabiske naboer. Nå strømmet folk av alle trosbekjennelser til fra alle kanter for å tilbe endrektig i den hellige by, noe som Jordan hittil tydeligvis hadde hindret. Beretningene var så overstrømmende og så ensrettede at en straks måtte få en viss mistanke.

Og nå bekrefter den seg da også. For nå har turist-sjefen i Oslo Alfild Hovdan vendt hjem fra en påskeferie i Midt-Østen og kommer i skade for å avsløre for det israelglade VG's lesere hvorledes det virkelig henger sammen etter «befrielsen»:

«Jerusalem er ikke hva det var før. Jeg var der for tre år siden og det er forbausende å se hvordan byen har forandret seg. Byen har mistet sin sjarm etter den siste krigen, det var alle utlendinger jeg snakket med enige om. Krigen har virket sterkt på turisttrafikken, i påsken kom det bare en tredjedel av det vanlige antall besøkende til byen.»

Og så kom vi til å huske på etterfølgende artikkel som vi har hatt liggende en tid i påvente av utviklingen i de okkuperte arabiske områder. Kanskje den passer ganske bra likevel?

*

I dag er hele det hellige land — hellig for 15 millioner jøder, 800 millioner kristne og 600 millioner muhammedanere — i hendene på zionistiske jøder, dvs. under et strengt jødisk militærregime. Mens krigen i Midt-Østen pågikk, hørte ikke verden om noe annet enn militær intervensjon og militær okkupasjon, om bombing av byer og landsbyer, om dreping og plundring i ærverdige og hellige land.

Ikke bare ble denne barbariske handling unnskyldt av de kristne i vesterlandene, men glorifisert og oppskrytt og kalt den største seier i historien. Det som skjedde

var at jødiske stridsvogner på seks dager knuste alt hva de kristne og muhammedanerne har stått for i århundrer, og på to timer bragte jødiske fly til taushet nettopp det som jødene i eksil hadde krevet. Hvem tør opponere når sverdet taler? «Den som griper til sverdet skal ikke omkomme ved sverdet, men opphøyes», sier de kristne nu tydeligvis.

I dag er — jødedommens, kristendommens og muhammedanismens hellige land — blitt en slagmark. Det har blitt en av de største militæreleire i Midt-Østen, hvor 250 000 jødiske soldater kan bli mobilisert innen 48 timer for å okkupere mere kristent og islamsk land. Mere enn tusen jødiske jagerfly kan på få minutter ta av fra det hellige land for å forsvare dette jødiske våpenarsenal.

I 1918, da britiske og arabiske styrker gikk inn i det hellige land, hadde Palestina en befolkning på 700 000, som alle snakket arabisk. Av disse var 570 000 muhammedanere, 70 000 kristne og 56 000 jøder. Historien har mange bevis på at disse forskjellige religiøse samfund i hundreder av år før den britiske okkupasjon, levde i fred og harmoni, og det hellige land, inspirasjonens land ble sett opp til av millioner av mennesker fra de tre religioner.

Blant befolkningen i det hellige land var det vanskelig å skjelve mellom jøder, muhammedanere og kristne, katolikker, gresk ortodokse og protestanter. Det var et hellig land, et hellig land ikke for bare én religion, men for alle tre bekjennelser. Innenfor Jerusalems gamle murer knelte de kristne i kirken over den hellige grav, hvor Kristus ble begravet, jødene stod foran klagemuren og muhammedanerne bad i Omarmoskeen. Palestinas befolkning har alltid ansett alle de forskjellige trossamfund for hellige. Intet samfund ville noen gang drømt om å trenge inn på et annet samfunds hellige steder.

Vokterne av nøklene til den hellige grav illustrerer den store toleransen som dengang hersket på det religiøse område i Palestina. På grunn av de mange sekter innen den kristne kirke, ble det for lenge siden vedtatt at en muhammedaner, som var en nøytral part, skulle oppbevare nøklene til kristendommens berømte skrin. Siden den første islamske kalif, muselmannen av «Nusseibeh familien», har familien virket som vokter av kirken over

(forts. s. 16)

Ola:

Gammel-lensmannen

I min ungdom hørte vi gjerne historier om gjeve og sterke, uredde menn. Men det ble langt mellom slike. Jeg kjente nok noen, de var ti brødre, alle mye sterkere og med mere mot enn folk flest. De sterkeste og modigste ble eksportert til Amerika, ikke ville de arbeide jevnt, ikke betalte de skatt, og feige folk var redde for dem. Så vekk med dem!

Vi var et husmannsfolk. Hva skulle vi med sterke og modige menn? Det ble ikke krig mere, forsvaret det var bare tull. Men jeg søkte meg nå dit, og meldte meg frivillig tre ganger.

En søndags formiddag skulle jeg ta en sykkeltur. Jeg var eldste sønn på en liten gård og arbeidet for maten. Søndagsfri ble benyttet til visitter, og da jeg stod og hadde igjen grinda kom det en bil susende, men bråstoppet da den fikk se meg.

Han som kjørte rakte ut hånden til hilsen og presenterte seg:

— «Jeg er Svein Tygeson, samfundets vaskepikere i Øvre Lomsdalen. Men hvem er du?»

«Jeg er Ola Olsen Løvengstuen, svarte jeg.

«Er du sønn hass Ola? Er'n heme?»

Joda, far var da hjemme. Og dermed startet han opp og svingte ned, og jeg fikk lære å kjenne en av de siste vikinger. Han hadde flaske med, han og far skålte og pratet om gamle dager, de var viss kjente fra Amerika.

Tygeson hadde fru og datter med, og var alt litt på en snurr. Og han ble ikke bedre eftersom det minket på flasken, og fru ymtet på at han ikke burde kjøre lengere.

Så spurte han meg om jeg hadde kjørekort og bad om å få se det.

Ikke fordi det behøvdes, sa han, men hadde jeg lyst og tid, så kunne jeg få kjøre dem hjem.

Jeg hadde lyst og tid nok, og stor interesse av å lære å kjenne denne vikingen jeg hadde hørt så mye om, men aldri truffet før. Hadde hørt at han hadde kulehull både her og der, hadde vært i krig og vært i Canadas ridende politi før han vendte hjem og ble lensmann.

Jeg kjørte. Men ved hvert hotell skulle han inom og hilse på, og traff selvsagt kjentfolk som ville på et glass vin. Og han drakk. Jeg som var sjåfør fikk gå på kjøkkenet og få litt brus, sa han. Men jeg fikk jo helst noe annet.

Han ville kjøre selv, men

det gikk ikke så bra. Men da jeg ble sint, og han forsto at jeg følte ansvaret, så kom vi da hjem til gammel-lensmannen.

Vi fikk mat. Så spurte han:

«Har du lyst til å bli med i kjelleren?»

Jeg forsto ikke hva han mente med det, men sa ja. I farten spurte han fru og jentene om svensken som satt i arresten hadde fått noe å eta. Vi gikk i kjelleren. Han hadde med en hovtang og begynte benne på en kasse. Da vi fikk den opp var den full av flasker fra Vinmonopolet. Nye ukjente merker for meg, men godt var det, og vi drakk. Så var vi venner og kamerater.

Han ver heme nå, gammel-lensmannen, og han berettet om sitt liv.

Yngre sønn på gården, ingen utvei. Svenskene kranglet i 1905, og det så ut til krig. Han utvandret, men på båten over sloss han med svensker så han kom til Amerika i jernlenker.

Han var med i Canadas ridende politi i flere år, og opplevde vel litt av hvert. Siden meldte han seg til den Cubanske frihetskrigen, og var med.

«Men krig er stygt, det luktet lik, det luktet vondt alle steder!»

Siden kom han hjem. En slik kar måtte de jo ta til lensmann.

Han var likt av alle. Han gjorde ikke forskjell på fattig og rik. Han levde og drakk med dem alle, men sa sannheten til den som utbyttet andre.

Da Quisling dannet NS ble han med. Og han fortalte alle om sitt syn. Da tyskerne kom i april 1940 skulle alle NS-medlemmer arresteres. Men Tygeson fikk de ikke ta. Der sto skytterlaget på vakt med sine Kragere, så der kom ikke Oslo-gjengen noen vei. Det var ikke mange som hadde slik en livvakt av Lomsdøler, men Tygeson hadde det, og jeg tror han fortjente det.

Øvrighetspersoner er vanligvis ikke belagt med kjærlighet fra sine undersåtter, med ærbødighet, mest det motsatte. Men Tygeson var elsket og æret, tross at han periodevis drakk.

Men har vi ikke alle rett til å være eller bli syke?

Og alkoholisme er vel en sykdom som alle andre, midt mellom fysisk og psykisk sykdom. Og Tygeson hadde prøvd livet, ikke bare ett, men ni liv.

Fra sagaen kan vi jo lese om at våre forfedre, vikingene drakk mjød. Vi vet at

Farlig «landssviker» ser tilbake

Installatør Ole Hauen forteller løst og fast fra svunne dager.

Vi nevnte i forrige nummer at vi hadde vekslet noen ord med installatør Ole Hauen, Borgestad, som nylig fylte 70 år. Det han fortalte gav et godt innblikk i forholdene i «gamle dager», som slett ikke ligger så langt borte. Hauen forteller om sin barndom:

Mine foreldre hadde en liten bondegård på Ballestad i Gjerpen. Kårene var trange og jeg var ikke gamle karen før jeg forstod det.

Far måtte søke å skaffe seg arbeide også utenfor gården for å skaffe penger til nødvendige forpliktelser og det var ikke meget å velge i. Fortjenesten var ikke rar, jeg kan huske han hadde 2 kroner dagen når han fikk noe tømmerkjøring. Med hest ble det litt mere. Barneflokket var ellers ikke stor, foruten meg min 3 år yngre søster.

Da jeg var konfirmert var mine foreldre enige om at jeg måtte ut for å tjene noe hvis det var arbeid å få.

Jeg fikk jobb hos Auensen i Skien som læregutt — elektriker. Betalingen var 12 øre timen og arbeidstiden var såvidt jeg husker fra klokken 7 til 18. Elektrikerhåndverket var dengang nokså sesongbetont og når det lakket over jul var det mindre å gjøre og da ble det slutt på jobben for meg. Mine foreldre syntes likevel det var en god hjelp og om høsten fikk jeg jobben igjen og da med en timelønn på 15

de største kunstnere, bl. a. Jack London o.m.a. har søkt til alkoholen. De fortvilet vel over den verden de så, og flyktet til den neste — gjennom rusen.

Svein Tygeson er jeg sikker på var et helstøpt mannfolk.

Jeg er glad jeg traff ham, og kan regne ham blant mine venner.

Han er gått «over» nå, men hans minne vil leve lenge i Lomsdalen, og hos alle ærlige mannfolk.

Derfor disse minneord fra en som prøvde å leve i ærlighet og sannhet, men som «samfunnets støtter» ikke hadde bruk for.

Tannløge
MARTIN KJELDAAS
Hanssteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

øre. I 1917 tok jeg eksamen ved S.M.F. i Porsgrunn og var så igjen hos Auensen til jeg skulle i militærtjeneste i Garden. Senere ble jeg ansatt i National Industris avdeling i Skien, som hadde elektriske anlegg over hele Sør-Norge. Så kom krisetiden etter første verdenskrig og National Industri i Skien måtte stanse. Jeg søkte så og fikk installasjonsrett som installatør ved Skiensfjordens kom. kraftselskap i 1921.

Det var jo dårlige tider utover i 20-årene med lite byggevirksomhet, men det gikk bra for meg likevel. Jeg hadde lager av materiell og verksted hjemme på gården og hadde dermed også anledning til å drive gårdsbruket.

Ut over 30-årene øket imidlertid virksomheten slik at det ville være aktuelt med sete i en av byene. Jeg fikk så installasjonsrett også i Skien og i 1937 tok jeg handelsfagprøven og fikk handelsbrev. Jeg hadde da gjerne 5—6 mann i arbeide og var nettopp iferd med å skaffe passende lokaler i Skien da landet ble okkupert. Dette ble derfor stillet i bero.

Vi påtok oss ikke anleggsarbeide under okkupasjonen, og det sivile arbeide ble det jo lite av. Da freden kom hadde jeg bare to mann i arbeide.

Først i januar 1946 fikk jeg skriv fra direktør Strand i S.K.K. med meddelelse om at man hadde inndratt min rett som installatør på grunn av mitt forhold under okkupasjonen. Samtidig fikk min montør skriftlig beskjed fra samme hold om å slutte hos meg. Der sto jeg da uten mulighet for å fortsette min bedrift som jeg møysommelig hadde opparbeidet gjennom 25 år og som var mitt levebrød. Jeg kunne heller ikke forstå det, for jeg mente at det eventuelt tillå retten å vur-

dere mitt forhold. Jeg innanket derfor saken til rettslig avgjørelse.

Det var mye rart en ble vitne til i denne prosess, men det blir for langt å komme inn på det nå da det er stoff til en hel bok. Jeg fastholdt at jeg hadde rett og den retten ville jeg ha. Det endte med at jeg gikk med på et forlikstilbud fremsett i Agder lagmannsrett i 1954 (altså over 8 år etterpå). Det gikk ut på at jeg skulle få retten tilbake mot å frafalle krav på erstatning. En etter min mening merkelig avgjørelse. Det var nåværende utenriksminister Lyng som da var lagdommer og han var saklig og utførte såvidt jeg forsto et reallt arbeide. Det hele ble imidlertid en meget kostbar affære for meg ved siden av at jeg ikke hadde noen inntekter av forretningen i denne tid.

Det er vel ikke tvil om at jeg hadde rett til erstatning, men jeg ble tilslutt lei av hele greia. Hovedsaken var at jeg hadde rett og fikk den. Det kan ellers tilføyes at nevnte spørsmål ikke engang ble berørt i min såkalte landssviksak. Resultatet av det hele var imidlertid at jeg var blitt eldre og hadde mistet initiativet til å sette igang forretningen igjen. Og når samfunnet er slik at en kan bli fratatt levebrødet både for seg selv og sine arbeidere, er det bedre å være utenfor og ikke ta slik risiko. Jeg har et godt hjem og vi lever godt av tilfeldige jobber eftersom det passer seg.

Efter frigjøringen ble en jo også forespeilet at forholdene i landbruket skulle bli bedre, at det skulle bli likestilling med andre yrker og jeg tenkte da faktisk på å forlate håndverket mitt og ofre meg for gårdsbruket. Men jeg hadde nok kommet til å bli skuffet og ta feil der også. Vel er forholdene bedre i landbruket idag enn de var i min ungdom — det skulle da bare mangle også —, men likestilling er det først når det i normale tider ikke er noen flukt fra landsbygden. Jorden på gården har jeg forpaktet bort.

Min største interesse fra ungdommen av var jordbruk, bl. a. var hester min hobby. Far drev mye med hesteavl og da han ble eldre falt det på meg å overta. Det ble mange unghester å «trimme».

(Forts. side 12.)

Farlig «landssviker» — —

(Forts fra side 11)

Som det vil forstås har de økonomiske forhold på landsbygden ligget meg sterkt på hjertet, og jeg forsto tidlig at det var gjennom bøndernes organisasjoner at det var mulighet for bedring. Jeg var derfor med i Norges Bondelag, i en årrekke kretsman og så i mange år med i styret i Grenland krets av Norges Bondelag. Laget var dengang meget aktivt, større og mindre oppgaver ble løst. I 1933 ble jeg tildelt Norges Bondelags diplom, underskrevet av daværende formann, stortingsmann J. E. Mellbye. Det var visstnok den første utmerkelse av denne art som ble utdelt i Gjerpen.

Av interesser ellers i ungdommen kan nevnes avholdsarbeidet, frilynt ungdomslag, skytterlaget, fotball og ski. Spesielt var jeg interessert i idrett og i idrettsforeningen Ørn deltok jeg både som aktiv i fotball og ski og i administrasjonen. Som aktiv var jeg med fra skolerenn til seniorrenn i 40-årsalderen. Jeg var ingen storløper, men deltok i mange renn, fortrinnsvis i kombinert og da jeg som oftest kom med på premielisten ble det mange premier i årenes løp. Som en kuriositet kan nevnes at jeg, såvidt jeg husker i 1917, satte ny bakkerekord i Idrettsforeningen Pors' daværende bakke, Våbakken, og fikk bilde og omtale i Porsgrunns Dagblad. Rekordene var visst på 22,5 meter! Jeg var også med i styret i foreningen i mange år, blant annet som formann. Da jeg trakk meg tilbake ble jeg innvotert som livsvarig medlem, men i 1945 fikk jeg underretning om at jeg var strøket. Senere har jeg fått beskjed om at jeg kunne søke om å bli opptatt som medlem igjen, men det har jeg ikke funnet å kunne gjøre.

Jeg var med i styret i Grenland skikrets 1933—45, viseformann 1938—45, med i styret i Grenland skidommerlaug 1933—37. Jeg var kretsdommer på ski fra 1927 og forbundsdommer fra 1936. I 1967 ble jeg tildelt dommerlaugets diplom for godt arbeide som dommer.

I det politiske arbeide har jeg ikke deltatt meget. Jeg mente at partipolitikken lett kunne skade samfunnspolitikken, men ellers var min innstilling borgerlig. Jeg var en motstander av det daværende AP og fryktet dette partis innstilling til religion, forsvar, kommunisme m. v. Jeg er forøvrig skeptisk den

dag i dag. For ikke å kaste bort min stemme holdt jeg meg ved valget til bondepartiet, hvis program dengang dekket mitt syn ganske godt. I 1931 ble det så, med tilslutning av mange dyktige folk, dannet en organisasjon «Fedrelandslaget», som hadde til formål å få istand et samarbeide mellom de borgerlige partier. Jeg syntes det var et forsøk verd å være med i arbeidet her, men de borgerlige partier var ikke innstillet på dette. Noen innblanding ville de fleste partiledere ikke ha. I 1933 ble NS stiftet med tilslutning av en del av landets fremste kvinner og menn. Hovedhensikten med dette var etter min mening å samle det splittede norske folk til vern om de nasjonale interesser og å drive et felles samfunnsbyggende arbeide. Jeg ble med fra 1934. De borgerlige partier ville heller ikke nu vite av noe som kunne resultere i samarbeide, og ved valget i 1936 dannet de en felles front mot NS som nærmest ble utslått.

Da Norge var blitt okkupert, stod det for meg at en måtte ha to mål for øye: 1) å få et fritt Norge igjen, 2) å avfinne seg med okkupasjonsmakten slik at de verste ulykker kunne unngås. At meningene var delte er jo nokså naturlig, men en fikk handle etter det en selv fant rett og riktig for landets fremtid. Da jeg derfor av det daværende Innenriksdepartementet ble oppnevnt som ordfører i Gjerpen mente jeg å måtte motta oppnevnelsen. Jeg fungerte som ordfører i hele okkupasjonstiden og også som kontorsjef en del av tiden da kontorsjefen nedla sitt arbeide. Jeg søkte å gjøre det beste for innvånerne. Det var vel forsyningsforholdene som var den verste bøygen og ellers husforholdene, som var prekære. Det kommunale arbeide gikk ellers som tidligere. Kommunegjelden, som tidligere hadde vært en stor byrde ble betalt i sin helhet og det var en kassebeholdning på 1 million kroner da freden kom. Det het da også i mine domspremisser at «det kommer tiltalte til gode at han har administrert kommunen på en utmerket måte.»

Da dommen var opplest og retten hevet spurte dommeren meg hva jeg mente om dommen (2 års tvangsarbeide og 5 000 kroner i inndragning). Jeg svarte at jeg ikke forsto noe av det hele. Ifølge premissene ble jeg dømt for å ha vært ordfører, et hverv det sies jeg har utført på en utmerket

måte, og så belønnes det med to års tvangsarbeide. Han sa at han forsåvidt var enig, men at han hadde sin instruks å gå etter. Han anbefalte meg å appellere. Jeg svarte at jeg trodde det var det resultat retten kom til en skulle dømmes etter og trodde neppe jeg kom til å anke.

Da jeg ble arrestert 8. mai 1945 ble jeg sammen med mange andre anbragt i Skiens kretsfengsel. Vi var 8 stykker, deriblant en biskop, i en enmannsselle, så det var nokså tett. Maten ble sendt inn gjennom en luke i døren og avtrede var en bølge i et hjørne. Vi kom ut i luftgården såvidt jeg husker 1/2 time om dagen. Etter å ha vært der en ukes tid ble vi overført til Odds turnhall, og der var det jo tross alt mere luft. Her var vi flere hundre, damene i den ene ende av leiren og mannfolkene i den andre. Det var streng bevoktning, vakter med maskingevær rundt omkring. Også her var det tett på rommene. Vi var 10 stykker hvor jeg var. Det ble nokså varmt ut over sommeren, men vi fikk da sommetider lov til å sette opp vinduet. Men hvis en f. eks. av vanvare fikk en hånd ut gjennom vinduet, kom det straks en geværsalve så glassbitene føk. Mange er de salvene som der ble stående i veggene. «Fangene» ble løslatt etterhvert som deres «forbrytelser» var etterforsket. Min sak var visst stor for jeg slapp først ut 21. desember, og da som det het med streng husarrest. Min «sak» ble så behandlet i Gjerpen herredsrett i juni 1946 med resultat som foran nevnt.

Det er forskjell —

(Forts. fra side 7)

Nå har de forsøkt — igår — å få meg innlagt på et sinnssykeasyl for å få meg sperret inne, men de opplevde en overraskelse da jeg ble befridd da folk styrtet frem for å tilby den store kontantgaranti de forlangte for meg, og jeg vil foretrekke å ha en psykiater av eget valg til å avlegge rapport om meg istedenfor de to jøder de planla for meg.

Ikke la alt dette gå inn på deg. Det er farlig, vondt og bittert når ens eget folk ikke forstår hva vi gjør og lider for dem, men jeg er sikker på at Herren ikke vil tillate løgnere og slyngler å vinne tilslutt. Du vil enda bli veldig stolt.

Din Link.

Sovjetsoldat —

(Forts. fra side 6)

andre. Over lasteplanet var nemlig lagt et tak, som besto av madrasser, slik at vognene ble gode og varme. Men utenfor hersket den strenge norske vinteren. Da vi kom ut av vognene, fikk vi med en gang føle den skarpe luften. Leiren lå ikke så langt borte, de tyske vaktene fortalte at vi skulle marsjere ca. en halv mil.

Den 29. januar 1944 ble vi anbragt i brakkeleiren på Jørstadmoen. Her som i alle andre tyske fangeleire ble alle vi nyankomne først sendt til badet for at vi kunne bli lusefri, mens klærne samtidig ble desinfisert sammesteds, hvorefter vi fikk lov til å blande oss med de øvrige fanger.

Her fikk vi sengetøy for første gang, en madrass, en pute fylt med høy og et teppe til hver fange. Sengene var laget av tre og festet opp på hverandre i to etager. Maten her var litt bedre enn andre steder, og kjøkkentøyet var rent og nytt.

Det var forbausende for flere av oss å se nordmennene gå på ski oppe i fjellene og rundt omkring fangeleiren, hvordan de svevet i luften et godt stykke og med hvilke flotte kroppstillinger de tok bakken. Vi fikk vite at dette bare var lek, slikt kan nesten hver eneste nordmann fremvise, og selv tyskerne fortalte at de også hadde flere mestere og verdensmestere som fremviser sine utrolige prestasjoner i den berømte Holmenkollbakken ved Oslo.

Men i første omgang var de norske ski uforståelige og ubegripelige gjenstander, særlig for oss fra varmere land med lite eller ingen sne, som for eksempel armeniere, kaukasiere og andre fra Central-Asia. Da ingen av oss noengang hadde sett ski før, var det forståelig at enkelte trodde det var gevær, eller en slags møbler, for de norske bar dem på skuldrene eller i hendene når de passerte i nærheten av vår fangeleir. Men så fikk vi høre av tyskerne at det var ski, som man går på i sneen og etterhånden gikk det opp for oss at det var den spesielle norske folkesport, som var blitt sterkt utviklet blant skandinaverne.

Men for en del av oss krigsfanger var den norske vinteren helt utålelig, særlig for slike som jeg og mine landsmenn, som ble dratt hit helt fra det solvarme Armenia og Kaukasus, men etterhvert ble også vi vant til de nordiske kuldegradene.

På mange måter var fangeleiren på Jørstadmoen både trivelig og utholdelig. Leirkommandanten, Hauptmann Lange, var fangenes gode venn og han fikk tilnavnet Engelen. Han gjorde alt for at fangene skulle trives. Han påså at middagsmaten ble noenlunde variert og matrasjonene ble etterhvert bedre. Han fikk ordnet det slik at hver søndag fikk enhver av fangene en pakke tobakk og avisepapir til å rulle sigarettene med. Den kunne vare i flere dager hvis mottageren forsto å spare litt på tobakken. Han fikk opprettet endel verksteder for håndverkere innenfor leirområdet. Ordningen var slik at skreddere, snekkere, skomakere og så videre fikk fast arbeid og for sine arbeidsprestasjoner fikk seg utlevert en ekstra matpakke. Denne engel av en kommandant skaffet tilmed tilveie forskjellige musikkinstrumenter og fikk opprettet et orkester i leiren hvor både dirigenter og musikere var krigsfanger. Selv tok han meg med til de forskjellige verksteder forat håndverkerne skulle lage alle de trylleapparater jeg kunne få anvendelse for under min opptreden som tryllekunstner blant fangene og for tyskerne.

Men i leiren var der også en temmelig bister kommanderende, en underoffiser som slo løs rett i ansiktet på fangene med sine digre never. Om noen ikke kom ut fra brakkene til gårdsplassen tidsnok eller fikk istand bråk eller forstyrrelser av en eller annen art, som ble betraktet som brudd på leirreglementet, så kunne han komme «jagende» for å gi dem en slik overhaling at de senere betenkte seg på å gjenta spetaklet. Han påså at der var ro og orden overalt i leiren. Mange blant russerne i leiren hadde en tilbøyelighet til å få istand krangel med andre forskjellige sovjet-nasjonaliteter, som ellers opptrådte korrekt og forsiktig. Og underoffiserens overrumpning resulterte i at der ble en noenlunde god forståelse og idet hele en mer vennligsinnet opptreden mellom de egentlige russere og de andre nasjonaliteter fra sovjet.

Men foruten den tyske underoffiseren var der blant russerne flere intelligente, som forsøkte å hindre at fangene skulle kunne foreta seg noe galt i leiren. Dette bidrog til at ingen farlig episode fant sted og således at alle oppførte seg disiplinerte.

Da Norge ble reddet — —

(Forts. fra side 5.)

synet til det norske folks interesser, måtte en søke å finne muligheter til å presisere forholdet nærmere overfor partimedlemmene.

En var naturligvis klar over at en her løp en alvorlig risiko på bakgrunn av den tyske censurs inngripen, men redaktøren mente det nu var nødvendig å ta denne risiko.

Og 1. mai 1945 bragte så bladet etterfølgende lederartikkel under tittelen «På vårens og samfølelsens dag»:

« I dag, 1. mai, på arbeidets og arbeidernes dag, vårdagen som skulle være som en krone over siste års anstrengelser for å skape en bedre, lykkeligere og mer rettferdig verden, må vi med skam bekjenne at forholdene framleis har vært sterkere enn oss. Vi som idag sitter med det formelle ansvar for utviklingen, har nok hatt den gode vilje, men vi har dessverre likevel — tross mange forsøk og gode tilløp — ikke oppnådd noe vesentlig og avgjørende i retning av det vi håpet og ønsket, like lite lite som de som kjempet før oss under et annet samfunnssystem og under andre politiske konstellasjoner noensinne gjorde det. Uretten rår framleis mange steder, mishandlede og ulykkelige mennesker, som vi ikke har kunnet hjelpe, går omkring blant oss, og de store mål har druknet i hverdagens påkjennning.

Vi har vel vår skyld for dette alle sammen, både vi som innbød til en ny og bedre tid — riktignok under høyst ulykkelige politiske konstellasjoner —, men som ikke var sterke nok til å sette vår vilje igjennom mot den bøyg av uvilje og motstand som møtte oss, og de som var enige i vår målsetting, men som ikke var store nok til å akseptere oss iallfall som ærlige og gode medkjempere for en stor sak. Når alt kommer til alt, var det vel samfølelsen som sviktet.

Det står intet annet tilbake for oss alle, hele det store norske arbeidende folk, enn å innrømme disse sørgelige kjennsgjeringer og ta de erfaringer som er gjort til inntekt i kommende dager. Og akkurat i øyeblikket er det andre spørsmål som i høyere grad påkaller vår oppmerksomhet enn banebrytende sosiale reformer og smålig strid om mål og midler. For hva betyr alt

dette, hvis det hele folk går under?

Det arbeidende folk i Norge er først og fremst grundig lei av krig og usikkerhet, strid og hat. Gleden over den krigs avslutning man mener å kunne øyne i en ikke altfor fjern fremtid, er imidlertid blandet med bekymringer over om det også i den tid som kommer skal lykkes å ordne det slik at land og folk kan bli spart for det verste. Og det verste står vel for alle som krigshandlinger på norsk jord, oppløsning av den ordnende og beskyttende statsmakt, rettsløshet, og kanskje blodig borgerkrig mellom stridende grupper av landsmenn. Det har vært så mye strid og kamp, sorg og lidelser i de triste år krigen har vart, at det ikke er mange som synes de kan bære stort mer no. Bare rene desperados, som kjemper for alt annet enn norske livsinteresser, tenker annerledes.

Vi har alltid hevdet at blod er tykkere enn vann, at ingen makt i verden kan rive over de bånd som rasemessig sett binder det norske folk sammen. — Vel har vi ofte — som også våre forfedre — stått mot hverandre med bitre og urettferdige ord, vel har vi i ubetenksomme øyeblikk kanskje ønsket både død og ødeleggelse over våre motstandere, men har vi tross alt noensinne av et ærlig hjerte kunne hate landsmenn som kanskje går andre vegger, men som dog bærer samme stempel på sin panne som oss? Derfor viker også alle nordmenn med gru tilbake fra tanken på at nordmenn skulle bære våpen mot nordmenn. Det ville være det mest redselsfulle som kunne hende, bror skulle stå mot bror, far mot sønn, slektning mot slektning og gammel venn mot gammel venn. For det vet vi alle sammen at de gamle bånd, som forhold og begivenheter vi ikke sjøl har vært herre over sprengte i noen korte år, de ligger der framleis og brenner etter på nytt å bli knyttet sammen. Ikke minst de siste hårde dager har gitt oss utallige beviser på at atter det skilte tar til å bøye seg sammen, at vi alle sammen, hvor vi står i kampen, først og fremst er nordmenn og landsmenn som vil fedrelandets vel og lykke på hver vår vis. Slik som forholdene

ligger an i dag, ligger ikke utviklingen bare i vår nasjonale regjerings hånd. Både i og utenfor landet sitter det folk som hittil har kunnet handle uten å bære det personlige ansvar overfor folket. I dag kan de ikke komme forbi dette ansvar lenger. I dag ligger Norges fremtidige skjebne også i deres hånd. De norske arbeidere følger også deres handlinger med våken oppmerksomhet

« Vi opplever i dag kanskje den farligste og vanskeligste 1. mai i vårt folks lange historie. Skal den føre oss rett inn i ulykken, eller mot bedre og lykkeligere tider?

Svaret avhenger av hver enkelt av oss i de dager som kommer. Orden, disiplin, samfølelse og fedrelandskjærighet, er de egenskaper som kan bringe redningen.»

I betraktning av de planer Terboven og kretsen om ham arbeidet med var dette i sannhet balansegang på kniveggen og det var nok mange i redaksjonen som fryktet det verste. På den annen side ble avisen revet bort i løssalgsutsalgene og enkeltteksemplarer ble betalt med svartebørspriser. Partiets hovedorgan hadde sagt sitt klare ord om den stilling partifellene ville ta hvis okkupasjonsmakten fortsatte krigen i Norge.

Fra tysk side kom det ingen umiddelbar reaksjon, men det gjorde det fra den mest utpreget nasjonalsosialistiske fløy av partiet. Quisling arbeidet som nevnt med planer om overtagelse av

kommandoen over de tyske tropper i Norge for dermed å skape stabile forhold og et virkelig forhandlingsgrunnlag sett på bakgrunn av at de allierte ikke hadde tropper disponible til en krig i Norge. Redaksjonen var imidlertid ukjent med disse planer. Pressedirektøren uttalte sin bestyrtelse over lederen til redaktøren og sa at han hadde tatt den opp med Quisling, som imidlertid hadde bemerket at det «jo ikke var noe å gjøre med det.»

Den følgende dag bragte imidlertid AFTENPOSTEN, som jo ble betraktet som Terbovens norske talerør i motsetning til partiorganet FRITT FOLK, en artikkel av en kjent og navngitt NS-mann. Han nevnte at han hadde kjempet på østfronten mot bolsjevikerne og han ville også bekjempe de landsmenn som «er gått i de rødes tjeneste». Så fortsetter han:

«Men om no vestmaktene og deres norske leiesvenner setter våpenmakt inn i Norge, hva da? Vil jeg bekjempe den? Det er da ingen bolsjeviker. Nei, vel, de fleste kanskje ikke. Men de er deres hjelpe-tropper, om enn for manges vedkommende kanskje ubevisst.

Jeg vil ikke ta stilling til spørsmålet om hvorvidt Norge juridisk sett er nøytralt eller ikke. Hovedsaken er at i denne verdenskamp er bolsjevismen og dens svenner vårt folks dødsfiender. Det vil igjen si at Tysklands sak er Norges sak, i dag mer enn noen sinne. Dette så meget mer som Tyskland er den eneste av de krigførende parter, som har

vist vegen til en holdbar ordning i framtiden. Et enig og samlet Europa var allerede langt på veg til å bli virkeliggjort, og med den ønsket om en samlet germansk blokk som kjernen i det hele. Mot bolsjevismen og for et nytt og lykkelig Europa vil jeg kjempe i trofast kameratskap med våre tyske kamerater. Når jeg retter mitt våpen mot fienden, da står det kanskje en landsmann på den andre siden. Kanskje treffer kulen ham. Om det ikke er med lett hjerte, må jeg likevel si: Den som går i fiendens, bolsjevismens, tjeneste fortjener ikke annet. Om det er en hjelper eller en hjelpers hjelper spiller her ingen rolle.

Skulle noen likevel ikke være seg sitt ansvar bevisst, da må de huske: Høyere enn hensynet til den enkeltes liv er hensynet til vårt folks framtid.»

Det var jo tydelig at dette var et bevisst mottrekk mot lederen i FRITT FOLK og siste avsnitt så grannlig ut som en trussel mot redaktøren, som altså ikke «var seg sitt ansvar bevisst» og hvis liv en ikke kunne ta hensyn til.

Enda klarere tale var det i bladet GERMANEREN for 5. mai, hvor en kunne lese følgende opprop fra Føreren for Germanske SS i Norge, SS-nestbrigadefører Jonas Lie, politiministeren:

VI ER UROKKELIGE.

I den siste tid har noen få kneskjelvende individer ved en misforståelse fått adgang til å lufte sine roingsforsøk i pressen. Dette har med rette vakt harme blant frontkjemper og kampfeller. Det er ryddet opp i dette.

La to ting stå klart:

1. Vi er ikke nøytrale i Europas forsvarskamp mot bolsjevismen. Vi tåler enhver motgang og vokser i hardhet, renhet og styrke.

2. Vi ønsker ingen borgerkrig. Men hvis de andre ønsker den, hvis de andre søker å framkalle «de lange knivers» natt slik som i andre okkuperte land — da skal de få erfare hva de norske frivillige, soldatene for Norges og Europas sak — fra Kaukasus, Mius, Rostow, Leningrad, Narva, Kiestinki, Schapotsero og Balkan sammen med andre kampfeller kan utrette.

SS-kamerater! Vår storgermanske Fører er falt i kampen mot den røde (Forts. s. 14.)

Oppropet fra Jonas Lie i GERMANEREN.

Løberg og «historieforfalskningen»

(Forts. fra side 1.)

med trakk seg tilslutt, under det overveldende press.

Det ble så laget et forlag, og boken kom ut, vesentlig med støtte av en rekke norske bønder — og til tross for at det store trykkeri i Bergen trakk seg, etter at boken allerede var satt. Dette var forhistorien. Man mente det var i sannhetens interesse at denne bok, som var like eller vel så objektiv som noe journalistisk historisk verk etter 1945 om okkupasjon og rettsoppgjør, ble kjent for Norges folk.

Jacobsen meddelte at han hadde kontrollert vesentlige ting med henblikk på det objektive sannhetsinnhold, uten at han selvsagt hadde kunnet gå inn på hver enkelt av det veld av opplysninger og referater som boken inneholder, enn si alle vurderinger. Det er hans oppfatning i dag at framstillingen i det vesentlige er riktig, og gir et korrekt bilde av det som fant sted. Vel kunne han ha oversatt enkelte ting som han gjerne hadde sett endret — men bortsett fra at det ikke var hans bok, men Hewins', en alliert englander som var forutinntatt mot både Quisling og NS — så var boken resultatet av en modig og begavet journalists historieforskning som man måtte respektere, og som betød et viktig korrektiv til den sterkt ensrettede framstilling vi hittil hadde hatt i Norge.

Advokat Blom hevdet at boken inneholdt en rekke med feil, og man gikk så over til å behandle de 11 punkter fra boken som Blom har anført som bevisførsel for Løbergs påstand om historieforfalskning fra — Jacobsens side, etter at Jacobsen hadde erklært at han var villig til å gå inn på dem alle, uten at han dermed ville identifisere de hevdede påstander, opplysninger eller vurderinger i ett og alt med sitt eget syn.

1. Omtalen av Quislings tyske kontakter høsten 1939 (bokens s. 185—189). Hewins har i den engelske utgaven sagt at det ikke foreligger noe «verbatim» (d.e. ordrett, ord for ord, steno-grafisk referat fra samtalen 15.12.1939 mellom Quisling og Hitler. Jacobsen meddelte at dette var korrekt, men nærmest ved en lapsus var dette oversatt med «autentisk referat». Jacobsen hadde ikke oversatt boken selv, men gjennomgått og kontrollert oversettelsen, og hadde ikke heftet seg ved denne nyanse. Han var kjent med de tidligere publiserte ikke undertegnede aktstykk-

ker «Sitzungsprotokoll» 11.12 og «Vertrag beim Führer 12.12.», Marineoverkommandoen. Rosenbergs Aktennotiz tilla han ingen historisk verdi.

2. Den norske Berlinerlegasjons advarsel om tyske flåtebevegelser (s. 209). Bortsett fra at det om Ulrich Stangs advarsler i den norske oversettelse blir sagt at de var «et nytt bevis» istedenfor som det heter i originalen «a corroborative evidence» (at de viser klart hva som har foregått), hevdet Jacobsen at Hewins i det alt vesentlige hadde korrekt kilde. Blom hadde feilaktig sitert fra en kilde Hewins ikke hadde benyttet, nemlig Kohts bok «For fred og fridom» — mens Hewins kilde var Kohts bok «Norway Neutral and Invaded», som kom ut på svensk og engelsk i 1942, og som i Hewins' bok uttrykkelig er anført som kilde. Boken er ikke kommet på norsk. Bloms beskyldninger om feil må rettes til utenriksminister Koht og ikke til Hewins.

3. Framstillingen av den britiske mineutlegging 8. april 1940 (s. 210). Blom hadde her i prosesskriftet kommet med beskyldning om forfalskning, nedvurdering av norsk nøytralitetspolitikk m. v. — Dette punkt falt pladask til jorden, idet Jacobsen påviste at Hewins' kilder var statsminister Winston Churchill og utenriksminister Halvdan Koht. — Jacobsen siterte disse forfattere og henviste advokat Blom og hans «historieforfalskning» til de to herrer.

4. Om Norge mobiliserte ved det tyske «overfall» (om hvilket Scharffenberg uttalte at det var et lynangrep og ikke overfall og Quislings stilling til mobiliseringen (s. 214). Jacobsen svarte at meningsinnholdet i Hewins bok er riktig, bortsett fra ordvalget. Hewins har rett i at det ikke fant sted noen alminnelig mobilisering 9. april — da det var for sent. Regjeringen av slo generalstabens krav om alm. mobilisering i dagene før 9. april. Begge parter var enig i at dette er et vesentlig punkt.

5. Regjeringens stilling 9. april 1940. Hewins har hevdet at det ikke var noe «effective government» (s. 225 i den norske, s. 215 i den engelske utgave) kl. 7.30 den 9. april 1940 i Norge. Jacobsen var enig med Hewins, bortsett fra at han i presset under utgivelsen ikke hadde lagt merke til at «effektiv» var falt ut i den norske utgave.

6. Oslopolitiets oppgave

9. april (s. 252). Jacobsens henviste til politimester Welhavens kjente intervju med Aftenposten for noen år siden.

7. Framstilling av kapitulasjonen i Nord-Norge og spørsmålet om Norge etter denne var i krig med Tyskland (s. 170—72). Man ble enig om at også dette var et vesentlig punkt. Jacobsen hevdet at Hewins hadde rett i at det hadde funnet sted en forfusking av de formelle og faktiske forhold, og påpekte hvordan man hadde hemmeligholdt den virkelige hovedavtale om kapitulasjon. Etter flere år da den endelig kom for dagen, var den offentliggjort i en ukorrekt oversettelse, og man forsøkte å føre det hele over på lokalkapitulasjonen i Nord-Norge, som fant sted parallelt.

8. Quislings stilling til skolen (s. 317). Blom hadde utelukkende henvist til noen få linjer i boken, mens det annetsteds var gitt uttrykk for kritisk vurdering av den politikk som ble gjennomført i skolen og vedrørende Ungdomstjenesten.

9. Omtalen av rettssaken mot Quisling og behandlingen av ham (kapitel 21). Blom anfører som bevis et referat av Kåre Norum om arrestasjonene 9. april. Diskusjonen dreiet seg vesentlig om det custoda honesta som ble tilsagt av dr. med. Foss, etter fullmakt fra Hjemmefrontlederen L. Brinck. Et par timers tidsforskjell om bråket på Youngstorget ved Quislings arrestasjon var korrigerert i den norske utgaven. Blom vil føre Sven Arntzen og L'Abée-Lund som vitner.

10. Fikk Norge ved frigjøringen Gestapo-terror ombyttet med Hjemmefrontterror? (s. 374). Jacobsen var enig i dette, i store trekk — vi fikk Hjemmefrontterror som en periode etter okkupasjonens opphør, før vi kom over i fredsforhold. Partene var enig om at også dette var et vesentlig punkt.

11. «Intet NS-medlem har noensinne skadet norske jøder» (s. 375). Jacobsen bemerket at dette var sagt, hverken av ham eller Hewins, sistnevnte hadde sitert en tredje kilde, hvor bl. a. Skrikerudmordet (fra Hjemmefronthold) på jøder var anført. Han kjente ikke personlig til noe tilfelle hvor NS-folk hadde skadet jøder. På den annen side kunne han kontradiktorisk ikke avgi noen erklæring om det motsatte, han kjente ikke til hva hver enkelt av de 60—80 000 NS-medlemmer måtte ha gjort eller ikke gjort.

Når motparten vil føre vitner på at det har forekommet tilfelle hvor NS-folk har skadet jøder, vil den injurierte part ikke bestride dette, det er unødvendig å føre vitner, så meget mer som det hele dreier seg om et sitat fra anførsel av en tredje part, og saken helt uvesentlig.

Advokat Wiesener henviste i denne forbindelse til at Hewins' britiske original var utkommet på et jødisk forlag.

*

Hermed var bevisgjennomgåelsen avsluttet. Advokat Blom og Løberg fikk noen ukers frist til framlegg av mulige ytterligere bevis, og hovedforhandlingene tar altså til 22. oktober. Wiesener mente at en uke måtte kunne klare seg, men Blom holdt fast ved at man måtte reservere seg 14 dager.

Det hører med til bildet at Dagbladet i sitt referat fra denne forberedende saksbehandling i innledningen forsøker å gi inntrykk av at Jacobsen ikke er enig i det vesentlige i Hewins' bok, og i overskriften deklarerer avisen dertil «Hewins-oversetteren innrømmer at NS-medlemmer skadet jøder.» Hensikten helliger midlet. Vi har bragt i erfaring at advokat Wiesener har sendt bladet en beriktigelse.

Aftenposten og Telegrambyråets referater er mer korrekte, men det har gått dem begge forbi — og det er kanskje forståelig om de ikke hadde prosesskriftet fra Blom med de 11 punkter for seg — at Bloms voldsomste beskyldninger om sitatfalsk og forfalskning viste seg å måtte rettes mot Halvdan Koht og Winston Churchill, og dermed falt pladask til jorden som bevismiddel for Løbergs vedkommende.

Da Norge ble — —

(Forts. fra side 13)

(Forts. fra s. 13)

pest. I sorg, men i beundring ærer vi hans minne. Hans eksempel er en fakkell som varmer, lyser og viser veg. I sluttkampen om Europas framtid står vi der som fillete, florumvundne faner. Men som faner!

Vi er urokkelige!
SS-kamerater! Vår ære er troskap!

Vel, dette var jo kraftige ord. En kunne bare som den nye tyske utenriksminister spørre: «Und wozu, herr Nestbrigadefører?»

Vi vet ikke idag hvilke planer politiministeren had-

de i forbindelse med bemerkningen om at det var «ryddet opp» blant de «kneskjelvende individer» i pressen, eller nærmere i FRITT FOLK. Iallfall fulgte hendelsene nu så raskt på hverandre at både oppryddingen og det hele uteble.

Det som imidlertid har større interesse er hvilken innvirkning FRITT FOLK's holdning, slik den var uttrykt på vegne av partimedlemmene i den omhandlede leder, hadde på Terbovens planer. Vi er av den oppfatning at lederen, i forbindelse med holdningen hos en rekke ledende Wehrmachtoffiserer og kanskje også blant mange av hans SS-folk fikk ham til å oppgi planene om den siste kamp i Norge. Og derfor var han taus i Flensburg, og bøyet seg for den avgjørelse storadmiral Dönitz traff om total kapitulasjon.

Men kanskje satt det et agt igjen hos ham da han vendte tilbake til Oslo. Han var da avsatt av Dönitz, som hadde overdratt alle fullmakter til Wehrmachtsjefen. Han var kjent med vedtaket om total kapitulasjon, men fortalte likevel Quisling — uten å nevne at han var avsatt — at det ikke ble noen kapitulasjon i Norge foreløpig. Man hadde minst 14 dager å områ seg på og finne en ordning.

Quisling meddelte dette på det utvidede førermøte på Slottet 6. mai. Allerede neste dag var kapitulasjon et faktum og Terboven sprngte seg selv i luften på Skaugum.

Dobbelt bokholderi

Mange i dette land har sikkert lest boka «Krigen i Norge 1940» av general Odd Lindbäck-Larsen. Boken er skrevet som en hvitbok for å forsøke å renvaske de ansvarlige organer i landet. Men det er dessverre slik at den som vil forsøke å «forklare» alt kommer uforsvarende til å fortelle sannheten. La oss slå opp på side 172 og lese et lite avsnitt av kapitel 12 «De siste Operasjoner». Ordret heter det her:

«Natt til den 10. juni trådte våpenstilstanden i kraft. I Øst-Finnmark sto ennå Varanger bataljon, Garnisonskompaniet og II/I. R. 14 under våpen som grensevakt overfor Russland. 9. juli ble denne, overensstemmende med bestemmelser i våpenstillstandavtalen avløst av tyske tropper. Den tyske okkupasjon av Norge var fullbyrdet. Men den norske stat fortsatte kampen fra England.»

Hvor meget tøv kan en historieforfatter skrive før

Den forunderlige krig

(Forts. fra side 7)

og sine kamerater, om å tre ut av rekkene. På ett unntak nær trådte de ut alle mann.»

Karl (Hjelvik), nå oberstløytnant, var dengang fenrik ved I. R. 11.

Kaptein Ellinger havnet senere i London. Han skriver side 129: «Jeg møtte også dansker i London, og som regel var det ikke opploftende. Ingen kunne vite hvem som vant, og da ville det være klokest ikke å ha kompromittert seg. —»

Side 133: «Jeg ville gjerne organisert en dansk gruppe, kanskje et kompani med Dannebrog og Danmark på ermet, men det viste seg meget snart at det den gang (nyttår 1941) ikke var minste sympati for prosjektet blandt mine landsmenn, så jeg måtte gi det opp.»

Side 140: «Den 22. juni 1941 skjedde det mest skjebnesvangre som fant sted i hele den annen verdenskrig. Tyskland erklærte Sovjet-samveldet krig. Det burde en jo bare glede seg over, for når de to glupske løvene hadde spist hverandre opp, så det bare var halene igjen av dem, ville det bli meget lettere å feie bort restene. Men situasjonen innebar unektelig en stor fristelse, særlig så prekære som forholdene var for England. Jeg husker klart hvordan jeg selv resonerte. Churchill kan gjøre ett av to. Han kan si det er utmerket at det gikk som det gikk, så meget lettere vil det bli for England å vinne krigen. Eller han kan si at Russland nå er vår forbundsfelle. Men sier han det, blir det undergangen for Imperiet. Det er ikke spor hyggelig å kunne si etterpå: I told you so.

Mellom den første og den annen mulighet fant Churchill å måtte velge den annen.

For meg var den 22. juni en krise. Jeg hadde med glede satt livet inn på å kjempe mot tyskerne, jeg

selv en Ola Nordmann må se at det er noe som ikke stemmer? En regjering kan ikke bemyndige sin aller mest betrodde officer til å inngå en våpenstilstands-overenskomst — og samtidig fortsette kampen. En av delene får greie seg. Jeg vil be Borten om å lese dette avsnitt. Kanskje han da vil forstå et det er noe som er galt ved «retts»oppjøret. Eller hvor lenge skal vi fortsette med dobbelt bokholderi?

Investigador.

hadde av fullt hjerte gjort det lille jeg kunne for at russerne skulle bli slått. (Vinterkrigen i Finnland). Men jeg kunne ikke få meg til å sette livet inn for å slå tyskerne for at russerne skulle seire. Av to onder velger man det minste. Selvsagt stod det fast at jeg var lykkelig for å kunne hjelpe til å forsvare Storbritannia. Men faren for tysk invasjon kunne vel nå regnes for overstått. Jeg grep derfor sjansen, da jeg kunne komme til Amerika sammen med den norske oberst Arne Dahl, som skulle prøve å rekruttere soldater til den norske hær i U.S.A. og Canada. — Det viste seg snart at det var en dagdrøm oberst Dahl hadde fått overkommandoen med på. Vi reiste frem og tilbake mellom Toronto i Canada og Washington D. C., men ingen av stedene var det noe nyttig å utrette.»

Side 145: «Det av Roosevelt provoserte angrepet på Pearl Harbour hadde den 7. desember 1941 endelig gitt presidenten den sjansen han ønsket og tyskerne så listig hadde nektet ham, til å føre Amerika inn i krigen.

Derimot kom jeg i en noe pinlig situasjon da jeg en dag ble innkallt til oberst Donovan, sjefen for Office of Strategie Services, og det ble foreslått at jeg som major i den amerikanske hær skulle få en viktig stilling i samband med organiseringen av den danske underground. Han ble meget forbauset over at jeg meget nødig ville ha noe med det å gjøre. «Jeg er officer og ikke annet» sa jeg. Jeg forstår jo så inderlig godt de mange tapre motstandsfolk, men jeg kan ikke unngå å resonere slik at «de, der have noget herimod at indvende,

de sige til i rette tid og på rette sted og siden tie stille.» Den rette tid og det rette sted var den 9. april ved grensen og i havnene, men da ble fristen oversittet. Selv i krig finnes det en lov, og denne loven gir ganske visst sivilbefolkningen en mangelfull beskyttelse. Men brytes loven eklatant ved at sivile deltar i kampene, da nedkaller dette med full rett represalier av hardeste art. Det er vel å bra å være modig, men man bør helst ikke la andre bøte for at en tilfredsstillende sin kamplyst. Det er kanskje ikke så merkelig at sluttresultatet ble en stor skuffelse for mange frihetskjemper.

På bestilling skrev jeg en artikkel til Infantry Journal, hvori jeg fremhevet at den viktigste egenskap ved en officer er at han i ett og alt opptrer som en gentleman. Redaktøren bad meg stryke dette, da det amerikanske synet er det diametralt motsatte. Jeg husker jeg svarte at en soldat som kjemper fordi han hater, er en djevel — likegyldig fra hvilket land han kommer. Bare en soldat som kjemper fordi han elsker, er en helt. Der kunne vi altså ikke bli enige. Jeg fikk mitt honorar, men artikkelen ble aldri trykt. Runeberg brukte i Fenrik Ståls Sagner krigen 1808-09 som bakgrunn for diktene, men det som interesserte ham var, som det meget riktig er blitt sagt, å tegne mennesker i deres «sedlige storhet». Kaster vi den overbord, blir det ikke annet tilbake av krigen enn noe avskyelig svineri.»

Side 147: «Det var ikke lenge før et par F.B.I. agenter kom for å spørre meg ut om mitt forhold til finnene. Jeg sa at jeg nå som før hadde mot til å se kjennsgjeringene i øynene,

og at jeg ikke — fordi det passet Mr. Roosevelt å tape motet — kunne bytte venner som jeg byttet frakk. «I guess you have got a point there,» svarte en av agentene med et elskverdig smil. — — — Det kunne naturligvis ikke fortsette slik. Jeg ville så sannelig ikke kalle Stalin good old Uncle Joe og være medansvarlig for at Russland, som ingen hadde hatt grunn til å frykte i 1939, ble omskapt til en militær stormakt, som ville bli en trussel mot hele den vestlige verden. Jeg tok derfor avskjed fra Board of Economic Warfare etter et års tjeneste.»

Så følger slutten av boken, som jeg begynte denne artikkelen med.

I Stalins datter Svetlanas nylig utkomne bok: «Brev til en venn», forteller hun om at hennes bror Jakov tidlig ble tatt til fange av tyskerne i 1941, men at Stalin hånlige avviste tilbudet fra tyskerne om å utveksle ham mot tyske officerer. Jakov døde helt på slutten av krigen i tysk fangenskap. Svetlana skriver: «Jakov fortjener å minnes med takknemlighet, for er det ikke en bedrift i vår tid å være et ærlig, rettskaffent menneske?»

Svetlana skriver om Winston Churchills besøk i Moskva høsten 1942: «Jeg forstod ikke dengang hvorfor han (hennes far Stalin) ville vise meg fram for Churchill. Jeg tror forresten jeg forstår det nå. Han ville iallfall i noen grad virke som et vanlig menneske. Det var tydelig at han likte Churchill.»

Ja, hvorfor skulle han ikke like både Roosevelt og Churchill, som så villig forærte Stalin alt han ønsket? Bøkene til Ellinger og Svetlana var en utmerket påsketurlesning, som med en skarp kniv skjærer tvers gjennom all propaganda, løgn og fortelser, som har ført menneskesinnene inn i tåkeheimen, hvorfra det er så vanskelig å finne ut fra grunnet manglende kompass, som alltid viser riktig veg — bare en husket å ta det med seg før tåken lot dem miste retningen — fornuftens og sannhetens veg.

Alf Magne Gleng.

Historie og — —

(Forts. fra side 1.)

«Lektor Christian B. Waage er en meget dyktig lærer i sine fag. Han underviser rolig, klart og konsist. Da hans undervisning tillike er systematisk og grundig, har han hatt meget gode eksamensresultater.

Lektor Waage behand-

ler sine elever humant og med stor forståelse. Disiplinen i hans timer har derfor alltid vært utmerket. Han behøver aldrig å bruke noen straffemidler for å opprettholde sin autoritet.

Også under drøftelser i lærermøter viser han utpreget rettsinn likeoverfor og sympati for sine elever. Ikke minst av den grunn har jeg satt pris på ham og lagt vekt på hans dom.

Herr Waage er en elskverdig, rolig og behersket kollega. Han har alltid vært meget behagelig og grei i sitt samarbeid med rektor.»

Oslo, 24. oktober 1940

Nødvendig?

(Forts. fra side 5.)

ikke nylig opplevet? Jo, h.r.-advokat Knut Blom er nå blitt høyesterettsdommer. Vi kjenner ikke mannens politiske farve, men det vet vi at han var blant dem som ble særlig sterkt kompromittert gjennom sin deltakelse i «retts»oppjøret. Aftenposten finner det da også passende ved hans utnevnelse å minne om at den nye høyesterettsdommer hadde den freidighet nylig å uttale om det skandaløse «retts»oppgjør: «Det var et skikkelig oppgjør som vi ikke bør skamme oss over.»

Skam og skam, herr Blom. Så forvorpen eller avstumpet kan naturligvis et menneske være at han intet føler ved de tragedier og ofte ufattelige ulykker han har vært med på å nedkalle over bra, velmenende og nasjonalsinnete landsmenn. Men ærlig talt, er det ikke nå på aller høyeste tid at de skyldige ber de gjenværende ofre for de «rettslige» uhyrligheter ydmygt om tilgivelse for hva de har forbrutt mot dem istedetfor å stå offentlig frem og forsøke å overbevise seg selv og andre at de ikke bør skamme seg? De vet godt — eller burde vite det — at deres skam er så tung at de skulle bøye seg i støvet under den.

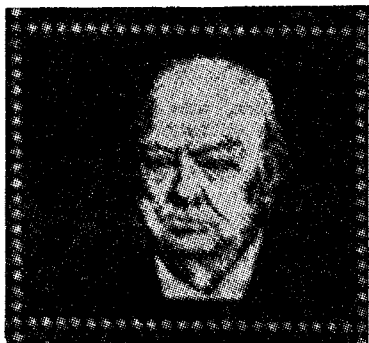
Vi nærer meget langt fra noen dulgt kjærlighet til den annen nyutnevnte høyesterettsdommer, J. Chr. Mellbye, heller, men det er først og fremst denne Blom vi har fått i vrangstrupen.

Hva skal man si om en regjering som viser en slik elementær mangel på takt som ved disse utnevelser? Er de allerede blitt trette av å sitte på taburettene? Man skulle tro det slik som de gang på gang fornærmer tusener av sine velgere.

Var den siste uforskametheten virkelig nødvendig? R.

Ellinger likte ikke makkerskapet mellom disse to.

Det er ikke måte på

hvor uanstendig det vest-alliert-okkuperte Vest-Tyskland kryper for de nye makthavere og synes å ha mistet enhver sans for nasjonal verdighet. Nå har man til og med gått til å utgi et minnefrimerke med bilde av Storbritannias krigsminister Winston Churchill. Se ovenfor. Churchill var en utrettelig tyskhetser, han var en av de hovedansvarlige for at det ble en verdenskrig, han bærer sammen med Lindemann hovedskylden for de bestialske flyangrep på tysk sivilbefolkning, blant annet massemordene i Dresden. Men dette synes ikke å affisere die Deutsche Bundespost!

Det kan vel ikke hende her —

Den tsjekkosllovakiske justisminister har erklært at tilsammen 70 000 rehabiliteringssaker er ventet i Tsjekkoslovakia som følge av liberaliseringsprogrammet. Det gjelder folk som er dømt ved «rettsoppgjør» av lignende art som mot NS-folk i Norge, altså politisk forfulgte og dømte. En regner med at disse sakene vil komme til å koste landet omkring 3 000 millioner kroner. Noen lignende liberaliseringsprosess i Norge later det til å være små utsikter med. Men så har vi jo også en såkalt borgerlig regjering som bærer forsvaret av retten på sin fane i motsetning til kommunistene i Tsjekkoslovakia.

Frontkjemperminnesmerket i Danmark

I vår danske kollega REVISION ser vi at innsamlingen til et minnesmerke, eller minnested, for falne danske frontkjemper nå nærmer seg sin avslutning. Det er riktignok ikke kommet inn så meget som man hadde håpet, men dog tilstrekkelig til at saken kan realiseres omenn i noe mere beskjedne former enn opprinnelig tenkt — hvis det da ikke fremdeles skulle komme inn betydelige beløp innen innsamlingen avsluttes.

Mordet på Kennedy

har vakt avsky over hele den vestlige verden og det har ikke vært til å unngå at man spør seg selv hva det egent-

lig er for slags samfunn dette som vil være Europas formynder og beskytter gjennom NATO og på annen måte. For bare i løpet av forholdsvis kort tid er følgende politiske personligheter skutt brutalt ned og drept: president John Kennedy, Martin Luther King, Commander Rockwell og nu altså Robert Kennedy. For ikke å snakke om de hundrevis av mindre kjente. Bare vårt mest høyrøstede amerikanske talerør MORGENBLADET ser det nærmest som et tegn på utviklet demokrati: «Attentater, mord og vold er ikke en følge av det amerikanske samfunns karakter, men er fenomener som skjer på tross av at Amerika er det fremste demokrati i verden.» Men så er da MORGENBLADET som kjente så nasjonalt at det vandrer daglig rundt i hvitt-rødt og blått — men naturligvis under the star-spangled banner. Fullt så nasjonal er ikke vår statsminister, men han har også et noe originalt syn på tilstanden i det amerikanske samfunn. Det kommer av at man ser for mange Western-filmer der, tror han!

Lindstrøm fikk oppreisning

Injurieprosessen som Harry Lindstrøm anla mot Fleischer-utvalget endte med at han fikk rettens medhold i mortifikasjonskravet for 6 punkters vedkommende. Utvalget ble dømt til å betale Lindstrøm 20 000 kroner i erstatning. Det var soren-skriveren i Bærum som avsa dommen, som naturligvis ikke falt i god jord hos the establishment. Fleischer-utvalget har da også bestemt seg for å prøve lykken ved en høyere rett og har på-anket dommen.

En vet ikke

enten en skal le eller gråte når en leser i dagspressen at tyveknekter har forsynt seg med tre bronsekanoner fra selveste Hærmuseet. Den ene er gjenfunnet da den ble frembudt tilsalg — til selvsamme museum, som først da oppdaget at kanonen var borte og gjorde anskrik. De to andre er foreløpig sporløst borte. Det er pussig med dette at jo mere militærbudsjettet svulmer opp dess dårligere blir vaktholdet over materiell og annet. Vi husker jo den uendelige rekke av tyverier fra magasiner rundt om i landet —

spesielt heimevernets og vi synes det er en dårlig demonstrasjon av effektivt militært vakthold. Kan ikke Garden øve seg litt med å holde vakt iallfall over verdifulle museumsgjenstander?

Ja, er det ikke føelt!

VG's Berlinkorrespondent er ilde berørt på kollega DAGBLADETS vegne. For «det later ikke til at det tyske politi har glemt tidligere kunster i politisk overvåking», skriver han i et telegram til sin avis. Og det som ligger bak jammer-skriket om «overvåkingen» i denne vestmaktokkuperte oase i østsonen er at DAGBLADET's hetskorrespondent ikke uten videre fikk fornyet sin oppholdstillatelse — noe vel ingen kan finne merkelig. Politiet la frem et fotografi som det mente viste DAGBLAD-korrespondenten i full sving som deltager i protestdemonstrasjoner og fant ham derfor mistenkelig — noe det vel burde gjøre bare ved å lese hans reportasjer. Og ikke nok med dette: «Enda mer underlig var politiets oppførsel overfor en magister i statsvitenskap som også søkte oppholdstillatelse i byen.» Og det merkelige later til å være at han ble forelagt visse spørsmål før man gav ham tillatelsen. Jo, vi synes oppriktig talt det er føelt at ikke hvemsomhelst får oppholdstillatelse i verdens mest brannfarlige by uten å belemres med spørsmål! Men slik er altså de stygge tyskerne!

Uhørt grusomhet

Londonavisen DAILY EXPRESS skriver i forbindelse med professor Rubins fallskjermutsprang: «Den dramatiske gest til de to menn, som fløy fra Tyskland til Skottland, henleder oppmerksomheten på en vedvarende hittil uhørt grusomhet — den fortsatte fengsling av den patetiske Rudolf Hess i Spandauerfengslet.»

Mao mot Dutschkistene

Ved universitetet i Roma har studentene vegret seg for å oversette noen Mao-sitater til latin, men så var det da også noe riktig fornuftig Mao sa: «Naturligvis må de unge lære av de gamle og voksne. Ungdommen må såvidt mulig forsikre seg om de voksnes samtykke før hver aktivitet.» Og: «Betal eller erstatt

det du beskadiger. Slå og skjell ingen ut — —»

Moderne humanister

I «The Guardian» leses: Stadig full av glød og begeistring og med vaiende faner marsjerer Manchester-protesterende studenter videre. «Stans hengningene i Rhodesia», står det på plakaten til student A. Student B som kommer to skritt bak ham, har en plakat hvor det står «Heng Ian Smith». Vel, man forstår jo hva de mener.

Honorer til sovjetspion

Et britisk forlag har anvist den sovjetiske mester-spion og engelske landsfor-ræder Gordon Lonsdale et superhonorar på nesten 200 000 kroner for hans bok «Livserindringer», som utkom i november 1965 i England. Pengene er skattefrie og utbetales til og med i Sovjetsamveldet, hvor Lonsdale har søkt tilflukt.

Det hellige land

(Forts. fra s. 10)

den hellige grav. Den samme muselmann-familie oppbevarer nøklene i dag og ingen kristen har noen gang klaget over at tilliten har blitt misbrukt. I en slik atmosfære av gjensidig tillit blant de forskjellige samfund i det hellige land, var der ingen plass for religiøst hykleri. Men tidene skulle forandre seg.

I 1947 vedtok den britiske regjering å bringe Palestina-problemet inn for FN. Truman fikk da gjennomført delingen av Palestina, staten Israel ble skapt og således ble Palestina-problemet gjort uløselig. Siden har situasjonen i Midt-Østen stadig forverret seg og tilstanden i dag kjenner alle til.

Storparten av opinionen i USA og Europa ikke bare tolererer, men direkte støtter jødene i deres angrep på araberlandene. De kristne kirker var raske til å tolke Bibelen slik at jødene var ved sin og Vårherres fulle rett da de overfalt sine naboer med våpen i hånd. Det var Guds vilje at slik skulle skje, ble det sagt.

Hvor var da den kristne broderkjærlighet og omsorg for den forurettede?

«Gud tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør», sa deres Herre engang. **H.P.**

Krokodilletårer

Senator Robert Kennedy er død — skutt, den mest tragiske og avskyeligste handling som kan hende et menneske. En hel verden står bøyet i sorg og avsky. Her i Norge raser radio og pressen over gangstere og terrorveldet. Idag ser det ut til at alle lider av hukommelsestap om ting som er hendt i selveste Norge for ikke så mange år siden. Under det såkalte rettsoppgjør i 1946—47 ble 45 mennesker skutt etter ordre fra høyeste hold. For å legalisere disse mord og pulverisere ansvaret ble lovene omgjort, men udåden ble ikke mindre av den grunn. Dette var de mord som ble begått i statlig regi, men i tillegg kom over 200 likvideringer, ofte av privat hevnløst, som aldri er blitt etterforsket eller engang nevnt. Den gang hørtes ingen protester og avskyrop, tvertimot: for hver ny salve, så jublet hele det offisielle Norge. Mordene i Norge ble en folkeforlystelse som fremdeles idag betraktes som heltedåd. I U.S.A. er det sikkert ingen som jubler etter en slik avskyelig handling. Det er bare sadistmentaliteten i Norge som i pressen og radio, fortsetter å forherlige slike ting. Det mørkeste kapittel i Norges historie. Det var bedre vi ryddet opp her i Norge, mens det ennå er tid, enn å gråte krokodilletårer for Amerika.

Cos.

Ditt blad er avhengig også av din støtte!

FOLK og LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo 4
Telefon 37 76 96
Boks 3214 — Sagene

Ekspedisjonstid: Tirsdag til fredag fra kl. 10 til kl. 15. Mandag og lørdag holdes kontorene stengt.

Redaktør Melsom kan bare påregnes truffet etter forutgående avtale.

Abonnementspriser:

Kr. 40,— pr. år, kr. 20,— pr. halvår i Skandinavia. Utlandet kr. 25,— pr. halvår. I nøytralt omslag innenlands: Kr. 50,— pr. år, kr. 25,— pr. halvår.

Løssalg kr. 1,50

Bruk postgironr.: 16 450

Utgiver A/S Folk og Land

Viking Boktrykkeri